БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ ВА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 87 (6016) | 1950 оной апрелиин 29, суббото | Сэн 20 мүнгэн

Нүхэр Морис Торездэ

ЭРХИМ ХҮНДЭТЭ НҮХЭР ТОРЕЗ!

Табинаһатай болоһон үдэртэйтнай дашарамдуулан танине амаршалха ба баяр хүргэхые зүбшөөрыт.

Франциин коммунистнуудай шалгармал хүтэлбэрилэгшэ, французска хүдэлмэришэдэй ба ажалша таряашадай вождь, эб найрамдал батажуулхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ демократиин ба социализмын илалтын түлөө шэн зоригто тэмсэлшэ мүн гэжэ Танние дэлхэйн бүхы арадууд, бүхы оронуудай хүдэлмэришэд мэдэдэг ба сэгнэн хүндэлдэг.

Тэрээнһээ гадна, советскэ хүнүүд хадаа өөрынгөө хани нүхэр, Франциин ба Советскэ Союзай арадуудай хоорондын хани барисаанай, союзай түлөө хэлбэришэгүй тэмсэлшэ мүн гэжэ Танине мэдэдэг ба дуралдаг.

Французска арадай ба бүхы дэлхэйн ажалшадай туһада хүдэлмэридөө саашанхи амжалтануудые туйлахыетнай Танда хүсэнэб.

Гарыетнай шангаар баринаб.

И. СТАЛИН.

Нүхэр Морис Торездэ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет болбол Франциин Коммунистическэ партиин эмхидхэгшэ ба дайшалхы хүтэлбэрилэгшэ Танда 50 наһатай болоһон үдэртэтнай ахадүүгэй, халуун амаршалга хүргэнэ.

Центральна Комитет хадаа элүүр энхэ ажаһуухыетнай, мүн французска арадай ажабайдалай интересүүдэй түлөө, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын хэрэгэй түлөө, Франциин ерээдүйн толото тунгалаг байдалай түлөө тэмсэлдэ саашадаа амжалтануудые туйлахыетнай Танда хүсэнэ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

И. В. Сталинай „Национальна асуудал ба ленинизм“ гэжэ зохёол якут хэлэн дээрэ хэблэгдэбэ

ЯКУТСК, апрелиин 26. (ТАСС). И. В. Сталинай «Национальна асуудал ба ленинизм» гэжэ зохёолые Якутска гүрэнэй издательство якут хэлэн дээрэ оршуулжа, олон тиражтайгаар хэблэн гаргаба.

Идеологическа хүдэлмэриин хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ

Ажалшадые коммунистическэ үзэлөөр хүмүүжүүлгэ хадаа Ленин—Сталинай партиин ажал-ябуулгада тон шухала һуури өөэлдэг байна.

Мүнөө советскэ арад дайнай һүүлэй сталинска табанжэлые амжалтатайгаар дүүргэн, коммунизмын замаар урагшаа найдамтайгаар дабшажа ябана. Манай орон дотор коммунизм байгуулха түүхэтэ зорилгын бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһан энэ үедэ ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлгын хэрэг угаа ехэ удхашанартай болоо. Эгээ иимэһээ, ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлгые шангадхахын тула хэдэ хэдэн тон шухала тогтоолнуудые дайнай һүүлээр абаһан байна. Идеологическа хүдэлмэриин хэмжөөе эрид дээшэлүүлхэ, энэ хүдэлмэриин бүхы арга зэбсэгүүдые — литература, кино, искусство, радио гэхэ мэтые үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй гэжэ парти заана. Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлгээр Бүхэсоюзна общество байгуулга мүн лэ энэ зорилгые шиидхэлгэдэ туһалха гэһэн удхатай.

Партиин эдэ заабаринуудые үндэһэ болгон, Бурят-Монголой XVI областной партийна конференци хадаа ажалшадай дунда ябуулагдаха идеологическа хүдэлмэриин асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулһан байна. Конференци болбол уранзохёолшодой Союзай, искусствын эмхи зургаануудай хүдэлмэри, ажалшадай дунда политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлгэ нилээд һайжараа гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, энэ талаар үсөөн бэшэ дутуу дунданануудые элирүүлээ.

Олон партийна организацинууд ажалшадай дунда ниитын-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа, хүн зоной тус тус эрилтэнүүдые заримдаа хараада абанагүй, практическа зорилгонуудтай бүрин зохилдуулнагүй, большевистскэ агитаци ба пропагандын бүхы формонуудые хүсэдөөр хэрэглэнэгүй. Гэхэтэй хамта, уранзохёолшодой Союзда, искусствын эмхи зургаануудта ба идеологическа хүдэлмэриин бусад участогуудта өөһэдтэнь ехэ дутуунууд бии байна.

Жэшээлхэдэ, Бурят-Монголой уранзохёолшодой Союзые абаад үзэе. Манай уранзохёолшод һүүлэй үедэ, илангаяа идеологическа асуудалнуудаар ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолнуудай гараһанһаа хойшо, нилээд ехэ юумэ хэһэниинь мэдээжэ. Хэдэн һайн зохёолнууд хэблэгдэжэ, уншагшадаар һайшаагдаа. Энээнэй тоодо Хоца Намсараевай, Жамсо Тумуновай, Цэдэн Галсановай ба бусадай зохёолнууд оролсоно.

Гэбэшье, конференци дээрэ хэлэгдэһэн ёһоор, уранзохёолшодой Союзда һанаагаа амарха, уранзохёолдо эрилтээ бага болгохо гэхэ мэтын зүйгүй ушарнууд үзэгдэдэг болоо. Энээнэй шалтагааниинь юуб гэхэдэ, тус Союз литературна шүүмжэлэлые хангалтагүйгөөр дэлгэрүүлнэ, уранзохёолшодой бэшэһэн зүйлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэнөөр эмхидхэнэгүй. Үнинэй уранзохёолшод бэе бэеынгээ зохёолнуудые шүүмжэлэн, дутуунуудыень элирүүлнэгүй, уранаар бэшэхэ шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ ябадалдаа туһалалсанагүй. Иимэ ушарые саашадань үргэлжэлүүлжэ болохогүй. Яахадааб гэхэдэ, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгын үгы байһан газарта урагшаа ябалга байдаггүй ба варсанги байдал тогтонишодог бшуу.

Мүн иимэрхүү дутуунууд искусствын эмхи зургаануудта бии байна. Театральна зүжэгүүдые хүн зондо харуулхаһаа урид өмхидхэгдэдэг зүбшэн хэлсэлгэ дээрэ шүүмжэлэл багаар гарадаг, тиигээд өнэ тэрэ дутуунуудые элирүүлһэн шүүмжэлэл хэгдэбэшье, тэрээгээр хэмжөө абтадаггүй, дутагдалнууд заһагдадаггүй байха юм. Тиимэ дээрэһээ һүүлэй үедэ театральна зүжэгүүдые зүбшэн хэлсэлгэ хурса бэшээр, ёһо дүүргэхэ тэдысээр үнгэрнэ. Искусствонуудай хэрэгүүдые эрхилхэ управлени хадаа шүүмжэлэлые дэлгэрүүлхэ ба тэрээнние хүсэтэй болгохо хэмжээ абадаггүй, үнэндөө шүүмжэлэлые татан бариха ушар гаргана.

Культурые шэнжэлхэ научно-шэнжэлэлгын институт нэрээ ондоо болгобошье, хэрэгээрээ ондоо болоогүй, идеологическа хүдэлмэридэ энэ институдай үүргэнь тон бага байһаар гэжэ конференци дээрэ онсо тэмдэглэгдээ. Мүн политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын республиканска отделени мүнөө хүрэтэр биратай хүдэлмэри ябуулнагүй, гэшүүдынь үшөөл үсөөнөөр ургана, ажалшадые лекцинүүдээр хүсэд ханганагүй. Радиоинформациин республиканска комитедэй хүдэлмэри конференци дээрэ мүн лэ шанга шүүмжэлэлдэ ороо.

Бурят-Монголой XVI областной партийна конференци эдэ дутуу дунданануудые ба алдуунуудые большевистскээр элирүүлээд, идеологическа хүдэлмэриие республика дотор эрид һайжаруулха эрилтэ табиба.

«Научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд ба һуралсалай газарнуудта, уранзохёолшодой Союзда, искусствын эмхи зургаануудта идеологическа хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, советскэ идеологиин сэбэр байхын түлөө, буржуазно-националистическэ ба бусад элдэб хазагайруулгада эсэргүү тэмсэл хэлбэришэгүйгөөр үргэлжэлүүлхэ», — гэжэ конференциин тогтоол соо заагдана.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула партийна организацинууд болбол дээдэ идейнэ ба хүсэд уран хурса литература ба искусствын зохёолнуудые найруулха хэрэгтэ уранзохёолшодой, композиторнуудай ба искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй анхаралые хандуулха, литературна ба театрально-хүгжэмэй шүүмжэлэлэй хэмжээе дээшэлүүлхэ, научна хүдэлмэрилэгшэдэй ажал-ябуулгада хододоо анхарал табиха уялгатай.

Идеологическа хүдэлмэриие һайжаруулгада номой хэблэл ехэ үүргэтэйнь элитэ. Тиимэһээ, Бурят-Монголой гүрэнэй издательствын ажал-ябуулгые хүтэлбэрилхэ хэрэг эрид һайжаруулха, марксистско-ленинскэ ба уранзохёолой классигуудай зохёолнуудые бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулха хүдэлмэридэ шухала анхарал табиха хэрэгтэй.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын отделениин хүдэлмэриие эрид һайжаруулха, лекцинүүдэй идейнэ удхые дээшэлүүлхэ гэһэн эрилтэ партийна конференциин тогтоол соо тусхайлан бэшэгдэнхэй.

XVI областной партийна конференциин тогтоол идеологическа участогуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ тодо һонор программа үгэнэ. Энэ программые бэелүүлгэ хадаа идеологическа хүдэлмэриин хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ байна. «Литературын, искусствын, кинематографиин хүдэлмэрилэгшэд! Өөрынгөө шадабариин хэмжээе дээшэлүүлэгты, агууехэ советскэ арадта зохихо дээдэ зэргын идейнэ, уранһайхан шэнэ зохёолнуудые бии болгогты!» гэжэ 1950 оной Майн 1-дэ зорюулагдаһан, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй уряанууд соо хэлэгдэнэ. Энэ уряада бодотоор харюусаха гээшэ идеологическа фронтын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй арюун ба хүндэтэ хэрэг мүн.

Ехэ шүүбэринүүд

СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ гүрэнэй хоёрдохи урьһаламжын шүүбэринүүдэй таблица сберегательна кассануудай Главна Управленидэ абтаба. Тэрэнэй тиражынь һаяхан Чернигов городто болоо.

Бүхы 228 разрядуудай 039843 сериин № 04 облигацида 50 мянган түхэригэй шүүбэринүүд бууга.

031837 сериин № 42 ба 036131 сериин № 07 облигацинуудта 25 мянган түхэригэй шүүбэринүүд тудаба.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1950 оной гүрэнэй түсэбые 1-дэхи кварталда дүүргэлгын дүнгүүд тухай

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэл

1950 оной 1-дэхи квартал дотор промышленностиин, хүдөө ажахын ба транспортын хүгжэлтэ, капитальна барилга, эд товарай эрьесые үргэдхэлгэ, арад зоной ажабайдалай материальна ба культурна хэмжээнэй дээшэлэлгэ иимэ тоо мэдээнүүдээр харуулагдана гэбэл:

I. ПРОМЫШЛЕННА ПРОДУКЦИ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫН УРГАЛТА

1950 оной 1-дэхи кварталда промышленна продукциин шухала шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалга, 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулбал, иигэжэ хубилһан байна гэбэл:

	1950 оной 1-дэхи кварталые 1949 оной 1-дэхи кварталтай жэшэбэл (процентээр)		
Шэрэм	114	Тракторна плугууд	158
Булад	117	Тракторна сеялкэнүүд	166
Прокат	118	Тракторна культиваторнууд	151
Түмэр замай рельснүүд	128	Сложно молотилканууд	104
Түмэр трубанууд	122	Каустическа содо	119
Зэд	119	Кальцинированнэ содо	119
Цинк	124	Минеральна үтэгжүүлгэнүүд	119
Туулган	115	Синтетическэ будагууд	107
Нүүрһэн	112	Синтетическэ каучук	120
Нефть	116	Автопокрышканууд	131
Бензин	114	Барилгын модо зөөлгэ	102
Керосин	108	Саарһан	123
Дизельнэ түлишэ	168	Цемент	128
Электроэнерги	118	Сонхын шэл	106
Магистральна паровозууд	114	Шифер	132
Магистральна электровозууд	111	Зөөлэн хушалта	128
Магистральна товарна вагонууд	132	Стандартна гэрнүүд	122
Ашаанай автомобильнууд	128	Велосипедүүд	142
Хүнгэн автомобильнууд	161	Радиоприёмнигууд	130
Автобусууд	134	Патефонууд	140
Шарикоподшипнигууд	140	Оёдолой машинанууд	116
Металлургическа түхеэрэлгэ	108	Часы	143
Экскаваторнууд	122	Фотоаппарадууд	123
Паровой турбинанууд	3,6 дахин	Хлопчатобумажна бүд	110
Автокранууд	123	Улһан бүд	122
Автопогрузчигууд	8,2 дахин	Ноохон бүд	107
Электромоторнууд 100 киловатт хүрэтэр	117	Торгон бүд	132
Электромоторнууд 100 киловаттһаа дээшэ	135	Арһан гутал	126
Станок бүтээлгын Министерствын металл отолхо станогууд	118	Резиновэ гутал	130
Ээрэлгын машинанууд	200	Оймһоной зүйлнүүд	125
Ткацка станогууд	205	Мяхан	165
Счетно машинанууд	141	Колбасна зүйлнүүд	165
Тракторнууд	101	Загаһан	128
Тараанай комбайнууд	2,4 дахин	Малай тоһон	116
		Ургамалай тоһон	108
		Кондитерска зүйлнүүд	124
		Консервэнүүд	150
		Сай	118
		Мылэ	115
		Спирт	103
		Папиросууд	114
		Виноградна архи	162
		Шампанска	150
		Пивэ	105

СССР-эй бүхы промышленностиин валова продукци 1950 оной 1-дэхи кварталда, 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулбал, 22 процентээр ургаа.

1949 ондохи промышленностиин ба транспортын хүгжэлтын талаар туйлагдаһан ехэ амжалтанууд, ажалай бүтээсын ургалта ба продукциин өөрынь үные химдаруулга, тэрэшэлэн продукциин өөрынь үные саашадань ехээр химдаруулхаар элирүүлэгдэһэн тон ехэ резервнүүд хадаа 1950 оной январьһаа эхилээд металлнууд, машинанууд ба түхеэрэлгэ, химикадууд, барилгын материалнууд, модон материалнууд ба саарһанай оптово сэнгүүдые химдаруулха, гэрэшэлэн электроэнерги болон түмэр замай ашаа тээбэриин тарифуудые химдаруулха аргаболомжые Правительствода олгоһон байна.

II. ПРОМЫШЛЕННОСТЬДАХИ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫН ТҮСЭБЫЕ ДҮҮРГЭЛГЭ

1950 оной 1-дэхи кварталда промышленностиин **валова продукци** үйлэдбэрилгын түсэб министерствонүүдээр иигэжэ дүүргэгдэһэн байна гэбэл:

	1950 оной 1-дэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)
Металлургическа промышленностиин Министерство	99
Нүүрһэнэй промышленностиин Министерство	99
Нефтяной промышленностиин Министерство	94
Электростанцинуудай Министерство	103
Химическэ промышленностиин Министерство	103
Электропромышленностиин Министерство	105
Хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдэй промышленностиин Министерство	100
Хүндэ машина бүтээлгын Министерство	105
Автомобильна ба тракторна промышленностиин Министерство	101
Станок бүтээлгын Министерство	101
Машина бүтээлгын ба прибор бүтээлгын Министерство	102
Барилгын ба харгын машина бүтээлгын Министерство	101
Транспортна машина бүтээлгын Министерство	98
Хүдөө ажахын машина бүтээлгын Министерство	98
СССР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин Министерство	97
СССР-эй ой модоной ба саарһанай промышленностиин Министерство	88
СССР-эй хүнгэн промышленностиин Министерство	101
СССР-эй загаһанай промышленностиин Министерство	104
СССР-эй мяханай ба һүнэй промышленностиин Министерство	94
СССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерство	96
Союзна республикануудай нютагай промышленностиин Министерствонүүд болон нютагай түлишын промышленностиин Министерствонүүд	99
Олзоборилгын коопераци	95

1950 оной 1-дэхи кварталда промышленна продукциин нилээд ехээр ургаха зуура, зарим министерствонүүд үйлэдбэриин квартальна түсэбые дутуу дүүргэбэ, энэнь байгша оной үбэлэй бэрхэтэй условинуудта ажаллахаар хэдэн олон предприятинуудай бэлэдхэгдээгүй байһантай дашарамдан, январиин даалгабаринуудые тэдэнэй дүүргээгүй ябадалаар тайлбарилагдана.

Январиин түсэбые дүүргэлтын дутуунь февральда ба илангаяа мартда нилээд хүсээгдэбэ.

1950 оной 1-дэхи кварталда промышленна продукциин олон зүйлнүүдээр түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Нүүрһэнэй промышленностиин Министерство туһалбариингаа һалбаринуудаар валова продукци бүтээхэ түсэбөө дутуу дүүргэбэшье, нүүрһэ малтан абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Электроэнерги, зарим түрэлэй прокат, үнгэтэ хэдэ хэдэн металлнууд, паровой турбинанууд, трансформаторнууд, электролампанууд, металл зүһэхэ зарим станогууд, кабельна зүйлнүүд, ашаанай автомобильнууд, шарикоподшипнигууд, автокранууд, ээрэлгын машинанууд, будагууд ба бусад химикадууд, каучук, зөөлэн хушалта, радиоприёмнигууд, оёдолой машинанууд, хлопчатобумажна, улһан, ноохон ба торгон бүд, резиновэ гутал, загаһан, малай тоһон, кондитерска зүйлнүүд, сай, спирт, виноградна архи, шампанска, папирос, промышленна продукциин бусад олон зүйлнүүд түсэбһөө гадуур нилээд ехээр үйлэдбэрилэгдэбэ.

III. ХҮДӨӨ АЖАХЫ

1950 оной 1-дэхи кварталда хабарай полевой хүдэлмэринүүдтэ бэлэдхэл үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо һайнаар ябуулагдаа.

Энэ жэлдэ совхозууд, машинно-тракторна станцинууд ба колхозууд 1949 онойхиһоо техникээр бүри һайнаар зэбсэглэгдээд, хабарай тарилгын хүдэлмэри эхилбэ. 1949 оной апрелиин 1-дэ байһантай сасуулхада, 1950 оной апрелиин 1-дэ хүдөө ажахыдахи тракторнуудай тоонь, 15 мориной хүсэтэйгөөр бодоходо, 19 процентээр олошороо, тракторна плугууд — 20 процент, сеялкэнүүд —24 процент ба культиваторнууд —18 процентээр олошорбо. 1949 оной хабарайхитай сасуулхада, хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдэй эхилхэ хүрэтэр 1,5 дахин ехэ минеральна үтэгжүүлгэ зөөгдөө. Механизациин һургуулинуудта ба машинно-тракторна станцинууд болон совхозуудай дэргэдэхи курсануудта үнгэрэгшэ намар ба үбэлэй үедэ 450 мянга гаран трактористнууд ба тракторна бригадануудай бригадирнууд, тэрэшэлэн хүдөө ажахые механизацилха ба электрификацилха хэрэгтэ олон тоото ондоошье хүдэлмэрилэгшэд бэлэдхэгдэһэн ба һэльбэн бэлэдхэгдэһэн байна.

Ороной урда зүгэй районуудай олонхид хабарай колосто культурануудай тарилгые богони болзор соо амжалтатайгаар дүүргээ. Хлопчатник, сахарна свекло ба наран сэсэг тарилга үнгэрһэн жэлэйхиһээ нилээд эртэ эхилэгдээд түргэнөөр ябуулагдажа байна. Дунда полосагай районууд хабарай культурануудай тарилгые эхилээ. Энэ жэлдэ намарай тарилгада тэжээл оруулга ба борнойлолго үргэнөөр хэгдэжэ байна. Апрелиин 15 хүрэтэр хабарай культуранууд 1949 оной энэ болзорто орходоо, 5,4 миллион гектарта үлүү таригдаба.

1950 оной 1-дэхи кварталда поли хамгаалха модо тариха талаар хабарай хүдэлмэриин бэлэдхэл хэгдэбэ. Модо хамгаалха 144 шэнэ станцинууд 1950 оной апрелиин 1 хүрэтэр эмхидхэгдээ. 1950 оной апрелиин 15 хүрэтэр СССР-эй европейскэ хубидахи талын ба модото талын районуудтахи лесхозууд, колхозууд ба совхозууд 307 мянган гектар талмайда поли хамгаалга модо һуулгажа тариһан байна.

1949—1951 онуудта колхозно ба совхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй Тогтоолые бэелүүлэн, колхозууд ба совхозууд 1950 оной 1-дэхи кварталда малай тоо толгойе саашадань олошоруулха ябадалые туйлаба.

1949 оной 1-дэхи кварталай эсэстэ байһан малай тоо толгойтой сасуулхада, 1950 оной 1-дэхи кварталай эсэстэ колхозуудтахи ниитын малай тоо толгой: эбэртэ бодо малаар — 18 процент, тэрэ тоодо үнеэдээр—24 процент, гахайгаар—65 процент, хони ба ямаадаар—18 процент, моридоор —22 процент ургаба. Энэ үе соо СССР-эй совхозуудай Министерствын совхозуудтахи эбэртэ бодо малай тоо толгой—16 процент, гахай—51 процент, хони ба ямаад—16 процент, морид—22 процент ургаһан байна.

IV. ТҮМЭР ЗАМАЙ БА ДАЛАЙН ТРАНСПОРТЫН АШААНАЙ ЭРЬЕСЫН УРГАЛТА

1950 оной 1-дэхи кварталда, 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулбал, түмэр замаар суудхэ соо дунда жэшээгээр ашаа тээлгэ 13 процент ургаба. тэрэ тоодо нүүрһэ ашалга—11 процент, нефть ба нефтепродуктнууд—16 процент, руда—19 процент, хара металлнууд —14 процент, минерально-барилгын материалнууд — 17 процент, модо—18 процент, дабһан—18 процент, химическэ ба минеральна үтэгжүүлгэ—14 процент ургаба.

Хүдэлхэ составые ашаглаха показательнууд — вагоной эрьесэ ба ашаанай поезднуудай ябасань 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулбал һайжарһан болобошье, 1950 оной 1-дэхи квартал тушаа тогтоогдоһон нормонуудта хүрөөгүй.

1950 оной 1-дэхи кварталда далайн транспортын ашаанай эрьесэнь 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулхада 13 процентээр ехэ болобо.

(Үргэлжэлэлынь 2 дохи нюурта).

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1950 оной гүрэнэй түсэбые 1-дэхи кварталда дүүргэлгын дүнгүүд тухай

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэл

(Түгэсхэл)

V. АРАДАЙ АЖАХЫДА КАПИТАЛЬНА ХҮДЭЛМЭРИИН УРГАЛТА

Барилгын индустриин саашадаа хүгжэһэнэй, түхеэрэлгэ ба барилгын материалнуудые бүтээлгын нилээд ехэ болоһоной ашаар, арадай ажахыда бүхы капитальна хүдэлмэринүүдэй юрэнхы хэмжээнь 1950 оной 1-дэхи кварталда, 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулбал, 22 процент ургаба.

1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулхада, хүндэ индустриин предприятинуудай барилгын Министерство барилгын-монтажна хүдэлмэриин хэмжээе 16 процент ехэ болгоо, нүүрһэнэй промышленностиин Министерствын подрядна организацинууд — 19 процент, электростанцинуудай Министерство — 31 процент, СССР-эй ой модоной ба саарһанай промышленностиин Министерство — 32 процент, машина бүтээлгын предприятинуудай барилгын Министерство — 9 процент, СССР-эй хүдөө ажахын Министерство ба СССР-эй совхозуудай Министерство 43 процент ехэ болгобо.

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда капитальна вложенинүүдэй хэмжээнь 1949 оной 1-дэхи кварталайхиһаа 13 процент ургаба.

VI. ЭД БАРААНАЙ ЭРЬЕСЫЕ ДЭЛГЭРҮҮЛГЭ

1950 оной 1-дэхи кварталда советскэ худалдаа наймаае саашадань дэлгэрүүлгэ үргэлжэлөө. 1949 оной 1-дэхи кварталда орходоо 25 процент ехэ товарнууд (сасуулһан сэнгээр) хүн зондо худалдагдаа; тиихэ зуура эдеэ хоолой товарнуудые худалдалга 19 процент ба промышленна товарнуудые худалдалга 35 процент ехэ болобо.

Советскэ правительствын ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй шиидхэбэреэр 1950 оной мартын 1-һээ хойшо үргэн хэрэглэлэй эдеэ хоолой ба промышленна товарнуудай гүрэнэй рознично сэнгүүдые шэнээр (гурбадахяа) химдаруулхада, гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанда товарнуудые худалдалга нилээд ехэ хэмжээтэй болоһон байна.

1950 оной мартда, товарнуудай үдэр бүриин худалдалга 1950 оной февральтай сасуулбал, дунда зэргээр (сасуулһан сэнгээр) 45 процентээр дээшэлбэ. Тиихэдэ эдеэ хоолой товарнуудһаа эгээн үнэтэ продуктнууд илангаяа ехээр худалдагдаа гэбэл: мяха — 51 процент, колбасна зүйлнүүд — 61 процент, малай тоһон — 79 процент, загаһан — 32 процент, кондитерска зүйлнүүд — 32 процент болобо.

Промышленна товарнуудые худалдалга эдеэ хоолой товарнуудые худалдалгаһаа үшөө ехээр ургаа. 1950 оной мартда, 1950 оной февральтай сасуулхада, хлопчато-бумажна бүд — 78 процент, улһан бүд — 51 процент, нооһон бүд — хоёр дахин, арһан гутал, оёдолой зүйлнүүд, оймһонууд — хоёр дахин үлүү ехээр наймаалагдаа. Мылэ худалдалга — хоёр дахин, парфюмери, — хоёр дахинһаа үлүү, радиоприемнигууд 3 дахин, велосипедүүд 9 дахин, мотоциклнууд 7 дахин, кармаанай ба гарай часы — 4 дахин ехээр худалдагдаа.

Олоной хэрэглэлэй товарнуудай гүрэнэй рознично сэнгүүдые химдаруулһантай дашарамдуулан, 1950 оной мартда колхозно рынок дээрэхи ба кооперативна худалдаандахи сэнгүүд 1950 оной февраль һарынхида орходоо тэрэшэлэн нилээд ехээр химдарһан байна.

Гүрэнэй рознично сэнгүүдые шэнээр химдаруулһанай, колхозно рынок дээрэхи болон кооперативна худалдаа наймаандахи сэнгүүдые химдаруулһанай ашаар, түхэригэй худалдан абаха хүсэниинь саашадаа нилээд ехээр дээшэлһэн, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай бодото салин хүлһэн ба таряашадай олзо доходууд горьтойгоор дээшэлһэн байна.

VII. ХҮДЭЛМЭРИШЭД БА АЛБАХААГШАДАЙ ТОО БОЛОН АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЫН УРГАЛТА

1950 оной 1-дэхи кварталда СССР-эй арадай ажахыда хүдэлмэришэд ба албахаагшадай тоонь 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулхада 2 миллион хүнөөр олошорбо. Промышленностьда, хүдөө ба ой модоной ажахыда, барилгада, транспорт дээрэ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай тоонь 1600 мянган хүнөөр, һуралсалай, научно-шэнжэлэлгын ба эмнэлгын эмхи зургаануудта 300 шахуу мянган хүнөөр олошорбо.

1950 оной 1-дэхи кварталда промышленностьда хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэнь 1949 оной 1-дэхи кварталда орходоо 13 процент, тэрэ тоодо машина бүтээлгэдэ 17 процент, металлургическа промышленностьда 10 процент ба нүүрһэнэй промышленностьда 12 процент дээшэлбэ.

VIII. КУЛЬТУРНА БАЙГУУЛАЛТА БА ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛГА

1950 оной 1-дэхи кварталда заочно һуралсагшадые оруулалсаад, һуралсалай дээдэ заведенинүүдтэ 1132 мянган студентнүүд һуралсаба, тайлбарилан хэлэхэдэ, энэнь 1949 оной 1-дэхи кварталда орходоо 100 мянган хүнөөр олон байна; эхин, долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудта, техникумүүдтэ ба һуралсалай тусхай ондоо заведенинүүдтэ 36,4 миллион хүн гү, али 1949 оной 1-дэхи кварталда орходоо 2 миллион шахуу хүн үлүү һуралсаба.

Бүхы түрэлэй һуралсалые оруулалсаад, СССР-тэ һуралсагшадай тоо үнгэрһэн жэлдэ 55 миллион гаран хүн байгаа.

1950 оной 1-дэхи кварталда дээдэ һургуулинуудай ба научно-шэнжэлгын эмхи зургаануудай дэргэдэхи аспирантурада 19,4 мянган научна шэнэ хүдэлмэрилэгшэд бэлэдхэгдэбэ.

Наукын, ухаалан зохёолгын, литературын, искусствын талаар эрхим хүдэлмэринүүдэй түлөө 1949 ондо үгтэхэ Сталинска шангуудые ээлжээтэ олголго 1950 оной мартда болобо. 1610 эрдэмтэд, инженернүүд, агрономууд, литература ба искусствын хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэд ба хүдөө ажахын түрүүшүүл Сталинска шангай лауреадай нэрэзэргэдэ хүртэбэ.

1950 оной 1-дэхи кварталда городской ба хүдөөгэй интеллигенцидэ, хүдэлмэришэд ба колхознигуудта байһан олон тоото хубиин библиотекэнүүдые тоолонгүйгөөр, 600 миллион гаран экземпляр номтой бүхы түрэлэй 300 мянга гаран библиотекэнүүд СССР-тэ гүрэнэй ба ниитын эмхи зургаануудай мэдэлдэ байба.

1950 оной 1-дэхи кварталда 127 мянга гаран ордонгууд болон культурын байшангууд, клубууд болон уншалгын байшангууд, предприятинууд дээрэ, эмхи зургаанууд, һургуулинууд, совхозууд ба колхозуудта 100 мянга гаран улаан булангууд ажаллаба.

1950 оной 1-дэхи кварталда кинотеатрнууд, киноустановконууд ба кинопередвижкэнүүдэй сеть 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулхада 7,3 мянгаар олошорбо.

Олонитын физкультурна хүдэлөөн түргэн темпээр ургажа байна. 1950 оной 1-дэхи кварталда эмхидхэлтэй физкультурнигуудай тоо 1949 оной 1-дэхи кварталтай сасуулхада 43 процент ургаһан байна. Энэнь 1940 онойхиһоо тоогоороо 2 дахинһаа үлүү болоно.

1950 оной 1-дэхи кварталда больничнэ эмхи зургаануудай, нарайлгын байшангуудай, диспансернүүдэй, эмнэлгын болон санитарно-һэргылгын бусад эмхи зургаануудай сеть саашадаа үргэдхэгдэһэн байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлени.

СОЦИАЛИЗМЫН ТҮҮХЭДЭХИ ГАЙХАМШАГ ШАТА

★ ★

РКП(б)-гэй XIV конференциин болоһоор 25 жэлэй ойдо

★ ★ ★

Манай орон дотор социализм илан мандаа. Социализмын илаха арга боломжо, тус илалтые туйлахын тула Ленин Сталинай нээжэ үгэһэн замай зүбынь бодото байдалаар тодоруулагдан, хуули болоо. Манай жэшээе үндэһэ болгон, бусад олон оронуудай арадууд социализмын байгуулалта эрхилжэ байна. Большевигүүдэй партиин гайхамшаг ехэ алдар, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй холые харалга ба сэсэн ухаан, социализмда абаашаха замые түүхэдэ түрүүшынхеэ нээһэн советскэ хүнүүдэй героизм мүнөө илангаяа ехэ хүсэтэйгөөр ба эли тодоор харагдана. 1925 оной апрелиин 27—29-дэ болоһон, манай партиин XIV конференци хадаа тус замдахи тон гайхамшаг шата мүн.

Энэ конференци нэгэ орон дотор социализмын илажа болохо тухай ленинско-сталинска теорие, ороноо индустриализацилан, хүдөө ажахые коллективизацилжа, социализмын экономическа база байгуулха гэһэн заабарие, мүлжэгшэ ангинуудые СССР дотор бүримүһэн үгы хэхэ заабарие партиин гэшүүдтэ уялгата хуули болгон табиһан байгаа. Конференци хадаа СССР-тэ капитализм һэргээн бодхоохо зорилготой контрреволюционно хараа бодолые партида баадхаха гэһэн троцкинуудай, зиновьевуудай, бухаринуудай хорото һэдэлгэнүүдые хаман хаяһан юм.

Партиин XIV конференциин удхашанарые сэгнэхэ зуураа, нүхэр Сталин иигэжэ хэлээ һэн: «Бидэндэ 15—20 миллион индустриальна пролетаринар хэрэгтэй, манай ороной гол районуудые электрификацилга, хамтадхагдаһан хүдөө ажахы ба дээдэ зэргын хүгжэлтэтэ металлическа промышленность хэрэгтэй. Тиигээд байбал, ямаршье аюулнууд бидэндэ аймшагтай бэшэ. Тиигээд байбал, бидэнэр уласхоорондын оршон соо илахабди.

XIV конференциин түүхэтэ удхашанарынь имагта юуб гэбэл, тэрэ хадаа энэ агууехэ зорилгодо абаашаха зам эли тодоор хараалһан байна» (И. В. Сталин, Зохёолнууд, гом 7, нюур 132).

★ ★ ★

Хилын саана капитализмын саг зуура ба зарим-тэды тогтууриижабашье, СССР-эй уласхоорондын байдалынь тиихэ үедэ бэхижээд байгаа. Буржуазна гол гүрэнүүд манай гүрэнтэй дипломатическа харилсаануудые һэргээхэ баатай болоо бэлэй. Советскэ орон удаан саг соо амгаланаар ажаһууха һамбаа оложо шадаад, тэрэнь саашадаа байгуулга эрхилхэ арга боломжо хангаһан байна.

Советскэ гүрэнэй дотоодыншье байдал бэхижээд байба, империалистическэ ужаг дайгаар, интервенцеэр ба гражданска дайгаар һандаргагдаһан арадай ажахые һэргээн бодхоолго дүүрэхэ дүхэжэ, экономикодохи социализмын позицинууд бэхижэжэ байгаа. Гэхэ зуура, дайнай урда тээхи хүдөө ажахын ба промышленностиин хэмжээн хадаа гээгдэнги ороной хэмжээн мүн байһан юм. Манай экономико хүсэд социалистическэ үшөөл болоодүй байба. 1924/25 ондо промышленностьдахи социалистическэ предприятинууд продукциин 81 процентыень, харин энгэй-капиталистическэ предприятинууд — 19 процентыень үгэдэг байгаа. Хүдөө ажахыда (1926/27 оной мэдээнүүдээр) социалистическэ сектор — колхозууд ба совхозууд — талха таряанай 1,7 процентыень, капиталистическэ сектор — кулагууд — 13 процентыень ба ажалша таряашадай үмсын жэжэ ажахынууд — 85,3 процентыень үйлэдбэрилдэг байгаа.

Тиин, манай ороной хүдэлмэришэн анги өөрынгөө политическэ диктатура тогтоон, 1917 оной ноябрьда капитализмые политическа талаараа илаһан аад, 1925 ондошье буржуазие экономическа талаараа хүсэд үшөө булижа гараагүй байгаа. Хүдэлмэришэн анги засагаа абаһан дары, үйлэдбэриин зэбсэг хэрэгсэлнүүдые мүлжэгшэдһөө буляан эзэлжэ, экономикын гол шухала зүйлнүүдые — томо промышленность, банкнууд, гадаадын худалдаа наймаа ба газарые бүгэдэарадай баялиг болгожо шадаһан байгаа. Үйлэдбэриин зэбсэг хэрэгсэлнүүд байһан жэжэ зөөри энгэй нюурнуудай гарта үлэһэн юм. Яахадааб гэхэдэ, тэрэ зөөри гол түлэбтөө ажалша таряашадта ба ремесленнигүүдтэ — деревниин ба городой жэжэ үйлэдбэришэдтэ хамаатай байгаа, «харин тэдэниие намнажа болохогүй, тэдэниие даража болохогүй, тэдэнтэй эбтэй байха хэрэгтэй, тон үни, удаан, болгоомжотой эмхидхэлэй хүдэлмэреэр тэдэниие шэнэдхэн хубилгажа, хубилган хүмүүжүүлжэ болохо (ёһотойшье) байна» (В. И. Ленин, Зохёолнууд, хэблэл 3, том XXV, нюур 190). Орон дотор жэжэ үйлэдбэришэдэй бии байхадань, кулагуудһаа, жэжэ предпринимательнуудһаа, энгэй наймаашадһаа, хонжоошодһоо гэхэ мэтээр бүридэдэг капитализмые үгы хэжэ шадагдахагүй, яахадааб гэхэдэ, тэдэниие жэжэ үйлэдбэри түрэдэг, Ленинэй хэлэһэнэй ёһоор саг үргэлжэ, үдэр бүри, час бүри, зүндөө ба олоор түрэдэг байха юм.

СССР-эй уласхоорондын ба дотоодын байдалай бэхижэлгэнь саашанхи байгуулалтада туһа дүхэм болоһон, тэрэшэлэн социалистическэ секторые бэхижүүлхэ ба тэрэниие промышленностьдашье, хүдөө ажахыдашье тон диилэнхи болгохо шухала тухай, социализмын экономическа һуури табиха тухай, мүлжэгшэ ангинуудые манай орон дотор бүримүһэн үгы хэхэ тухай асуудал түрүүшын һуурида табиһан байгаа.

Энэ талаарнь абабал, 1925 он хадаа дэбжэлтын жэл, хэды илгаатайшье һаа 1917 онтой нэгэ юрэнхы шэнжэтэй байһан юм гэбэл: «тиихэдэ, 1917 ондо, — гэжэ нүхэр Сталин бэшээ һэн, — буржуазин засагһаа пролетариадай засагта дамжан орохо тухай хэлсэгдэжэ байгаа. Мүнөө, 1925 ондо, бүхы дээрэнь социалистическэ гэжэ нэрлэхээр бэшэ мүнөөнэй экономикоһоо социалистическэ экономикодо, социалистическэ обществын материальна үндэһэн болохо ёһотой экономикодо дамжан орохо тухай хэлэгдэжэ байна» (И. В. Сталин. Зохёолнууд, т. 7, нюур 252).

Иимэ байгуулалтые амжалтатайгаар эрхилхын тулада юун хэрэгтэй байгааб гэхэдэ, капиталистическэ хүреэлэлгэ соо байһан нэгэ орондо социализмын илажа болохо тухай асуудал тус илалтые туйлаха тодорхой замууд, формонууд ба методүүд тухай асуудал тон эли тодо байхань шухала байгаа.

Эдэ асуудалнуудта эли ба тодорхой харюунуудые РКП(б)-гэй XIV конференци үгэһэн юм.

XIV конференци хадаа уласхоорондын байдал, капиталистическэ оронуудтахи, тэрэшэлэн колониальна ба бэеэ даагаагүй оронуудтахи коммунистическэ хүдэлөөн тухай асуудалнуудые, СССР дотор социализмын ямар зэргэдэ байһан тухай, деревнидэхи манай партийна политика тухай, металлопромышленностиин, — нүхэр Сталинай хэлэһэнэй ёһоор, — манай бүхы индустриин энэ гол нервын хүгжэлтэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. Тэрэ үедэ пролетариадай диктатурын түрүүшын ба гансахан орон байһан СССР дотор социализм байгуулха проблеманүүд конференциин гол анхаралда байһан юм, бусад бүхы асуудалнуудынь тэрэнэй үндэһөөр харагдаһан байна. Нэгэ орон дотор социализмын илажа болохо тухай асуудал манай партида шэнэ бэшэ байгаа.

«Демократическа революцида социал-демократиин хоёр тактика» гэжэ 1905 ондо бэшэһэн зохёол соогоо В. И. Ленин нэгэ, тусгаарлан абаһан, орон дотор социализмын илажа болохо тухай сэхэ тобшолол хэхын тула шухала бүхы гү, али бүхы шахуу зүйлнүүдые тодорхойлһон байгаа. Тэрэнэй хойно 10 жэл болоод, 1915 ондо. «социализмын илалта түрүүшээр үсөөн гү, али нэгэшье, тусгаарлан абтаһан, капиталистическэ орон дотор туйлагдажа болохо» (В. И. Ленин, Зохёолнууд, 4-дэхи хэблэл, т. 21, нюур 311) гэжэ сэхэ зааһан юм.

Энэ һургаал хадаа тиихэ үедэшье бүхы меньшевигүүдэй ба илангаяа Троцкиин улилдаа үүдхэһэн юм. Троцкистнууд, мүн Каменев, Зиновьев, Рыков 1917 ондо засагые революционно ёһоор пролетариадай эзэлэн абаха ябадал зайсуулха гэжэ һэдэһэн байгаа.

СССР-тэ социализмын хуби заяан тушаа асуудалнуудаар тэмсэл, дайсадай хорото аашануудынь 1925 ондо илангаяа хурса болоһон байгаа, юундэб гэхэдэ, тэдэ асуудалнууд теоретическэ байһанаа партийна практикын, үдэр бүриин ажахын байгуулалтын гол шухала асуудалнууд болоо һэн. Тиимэһээ, ЦК болбол тус асуудалнуудые РКП(б)-гэй XIV конференциин зүбшэн хэлсэлгэдэ табиһан байна. Конференци хадаа манай орон дотор социализм байгуулжа болохо тухай һургаалые партийна хуули болгон, партиин дайсадта хатуу шанга сохилто хэһэн юм.

СССР-тэ социализмын илаха тухай асуудал хоёр талатай юм, хоёр ондоо проблемэ: «а) манай ороной дотоодын харилсаануудай проблемэ, ондоогоор хэлэбэл, өөрын буржуазие дараха ба социализм бүрин байгуулха проблемэ, б) манай ороной гадаадын харилсаануудай проблемэ, ондоогоор хэлэбэл, манай оронииe сэрэгэй интервенциин ба реставрациин аюулнуудһаа бүримүһэн зайсуулха проблемэ» хараална гэжэ нүхэр Сталин зааһан байна. («Нүхэр Ивановой бэшэг ба нүхэр Сталинай харюу», Госполитиздат, 1938 он, нюур 12).

Буржуазие бүримүһэн усадхахын тула, хүдэлмэришэн ангиин хойноһоо ажалша таряашадые социалистическэ ажахын замда мүн лэ оруулха хэрэгтэй байгаа.

Ушар юуб гэхэдэ, газартаряалангые хүгжөөхэ хоёр зам: олон миллион таряашадые үгырүүлхэ, тэдэниие батрак болгохо, городской ба хүдөөгэй буржуазин дээдэ талынхидай баяжалгын туһада таряашадай олонхиие хооһоруулха ябадалтай холбоотой капиталистическэ зам, нүгөөдэнь — шанга шадалтай ба культурна ажабайдалтай болохо арга боломжые бүхы ажалша таряашадта олгохо, тэдэнэй материальна ажана тэнигэлэн байдалые хэлбэришэгүйгөөр үргэхэ, нюдарган баяшуулай мүлжэлгые усадхаха ябадалтай холбоотой социалистическэ зам бии гэжэ нүхэр Сталин заадаг байгаа. Пролетариадай ба таряашадай хоорондохи зурилдөөнүүдые усадхаха, город ба деревнидэ социалистическэ экономико байгуулха, орон доторхи буржуазие үгы хэхэ ябадал хангаха политика нүхэр Сталин зохёогоо һэн. Тэрэнь — индустриализациин политика мүн байжа, Советскэ Союзай экономическа бэеэ даанхай байдал, промышленностиие социалистическэ секторэй бүримүһэн эзэлхэ, тэрэшэлэн деревниие машинануудаар, горючяар ба томо социалистическэ ажахыда шухала үйлэдбэриин зэбсэгүүд болон хэрэгсэлнүүдээр хангаха ябадал бэелүүлээ. Тэрэнь — коллективизациин политика мүн байжа, ажалша таряашадай жэжэ ажахынуудые хамтадхаха, газартаряаланда социалистическэ томо механизированнэ ажахынуудай бүримүһөн илаха, түргэнөөр дэбжэхэ ябадал хангаа. Нүхэр Сталин ороноо индустриализацилха ба хүдөө ажахые коллективизацилха советскэ методые тодорхойгоор зохёон, социализм байгуулха тодорхой формонууд ба аргануудые һайтар мэдэлгээр партиие, хүдэлмэришэн ангиие, таряашадые зэбсэглэһэн байна.

Манай ороной гадаадын харилсаануудай проблемые хаража үзэхэ зуураа, нүхэр Сталин иигэжэ зааһан байгаа: «капиталистическэ хүреэлэлгын байгаа сагта сэрэгэй интервенциин аюул хэзээ бухэндэ бии байха» (И. В. Сталин. Зох. т. 7, нюур 17), СССР-тэ капиталистическэ гуримуудые тогтоохо гэжэ империалистнууд һэдэхэ байха. Тиимэһээ, «буржуазна гуримуудые һэргээхэ ябадал бүримүһөөр зайсуулан, социализмын эсэслэн илаха илалтань имагтал уласхоорондын оршон соо бэелүүлжэ шадагдаха» гэжэ XIV конференци резолюци соогоо бэшэһэн юм.

Партиин XIV конференциин зүбшэн хэлсэлгэдэ ЦК-гэй табиһан резолюцинуудай үндэһэ һуури болоогшо гол зүйлнүүд тиимэ байгаа.

Троцкистнууд «перманентна революци» тухай меньшевистскэ контрреволюционно «теорёо» партиин заабарида эсэргүү табиһан юм. Троцкистнууд, Зиновьев ба Каменев шанга сохилтодо ороһоной һүүлээр саг зуура хоргодоһон аад, 1925 оной эсэстэ партиин XIV съезд дээрэ тэмсэлөө һэргээгээ һэн. 1926 оной зун троцкистнууд ба зиновьевецууд хадаа партяар бута сохигдоһон бүлэглэлнүүдэй бүхы үлэгдэлнүүдые суглуулан, антипартийна блок эмхидхэһэн байгаа. Тэдэнэр гадаадын разведкэнүүдэй шпионуудай, һүйдхэлшэдэй, алуурш адай, хорлогшодой банда болоо бэлэй.

Бухаринско-рыковскэ антипартийна бүлэг тиимэл замаар ябаһан байна. Тэрэ бүлэг XIV конференци дээрэ ЦК-гэй заабарида эсэргүүсэн элеэр тэмсээгүй болобошье, кулагуудые эбэй ёһоор социализмда оруулха гэһэн өөрынгөө контрреволюционно «теориие», «баяжагты!» гэһэн кулацка лозунгоо партиин заабарида эсэргүү табиһан юм. Шангаар сохилдоһоной һүүлээр бухаринско-рыковскэ бүлэг барандаа подпольедо орожо, гадаадын шпионуудай, һүйдхэлшэдэй, алуурш адай ба хорлогшодой бүлэг болоһон байгаа.

Тус оппозициие XIV конференци дээрэ бута сохилго хадаа дайсадтаа эсэргүүгээр партиин саашадаа тэмсэхэ ябадалые хүнгэдхэһэн юм. Конференциин шиидхэбэринүүдынь капитулянтнуудта эсэргүү ба социализмын түлөө тэмсэлдэ олониитые элсүүлэн жагсаагша эмхидхэхы хүсэн болоһон байна.

★ ★ ★

Нүхэр Сталинай хүтэлбэреэр СССР-эй коммунистическэ парти, хүдэлмэришэн анги ба таряашад имагта богони аад, түүхэтэ болзор соо ороноо индустриализацилһан, хүдөө ажахые коллективизацилһан, үйлэдбэриин социалистическэ аргые бүримүһэн бэелүүлһэн ба мүлжэгшэ ангинуудые усадхаһан байна. Бүри 1936 ондо социалистическэ зөөри хадаа промышленностьдахи үйлэдбэриин фонднуудай 99,95 процентынь, хүдөө ажахыда 96,3 процентынь болоһон байгаа.

СССР-эй ангиин структура хубилаа. Хэрбээ хүдэлмэришэд, албахаагшад ба колхознигууд 1928 ондо хүн зоной оройдоо 20,2 процентынь байһан һаа, харин 1939 ондо — 96,6 процент болоһон байгаа. Манайда социализм мандаа. Тиин, нэгэ орон дотор социализм байгуулжа болохо тухай ленинско-сталинска теориин үнэн зүбынь бодото хэрэг дээрэ тодоруулагдаа. Советскэ Союз өөрынгөө хүгжэлтын шэнэ шатада — социалистическэ общество байгуулжа дүүргэхэ ба социализмһаа коммунизмда дамжан оролгын шатада дэбжэнхэй.

Нэгэ орон дотор социализм байгуулжа болохо тухай теориие саашадань хүгжөөн, нүхэр Сталин болбол «нэгэ орон дотор, илангаяа Советскэ Союз зэргын иимэ орон дотор коммунизм байгуулжа хүсэд шадагдаха» гэжэ харууһан байна. («Правда», 1946 оной сентябриин 24).

Коммунизмда дамжан орохо тодорхой программые нүхэр Сталин 1946 оной февралиин 9-тэ хэлэһэн түүхэтэ үгэ соогоо тодорхойлон заажа үгөө, тэрэнь советскэ арадаар большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро бэелүүлэгдэжэ байна.

СССР-тэ социализм байгуулгын түгэс амжалта хадаа манай орон дотор коммунизмын илалтын һаяар бэелүүлэгдэхэ байһанда, бүхы дэлхэй дээрэ демократиин ба социализмын һаяар илаха байһанда ажалшадай этигэл найдабариие батадхан бадаруулна.

А. КРАСНОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Швернигтэ аргентинскэ посол г-н Х. Отеро этигүүлгын грамотануудые барюулба

Апрелиин 25-да Кремльдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Шверник Аргентинаһаа СССР-тэ байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол г-н Х. Отеротой уулзаба. Г-н Х. Отеро өөрынгөө этигүүлгын грамотануудые Н. М. Швернигтэ барюулаа.

Посольствын Советник г-н У. Бидоне ба Посольствын Атташе г-н Б. Буруни гэгшэд г-н Х. Отерое үдэшэбэ, һүүлшын хоёрые Посол хадаа Н. М. Швернигтэй уулзуулба.

Этигүүлгын грамотануудые барюулха үедэ СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо В. А. Зорин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. Ф. Горкин, СССР-эй МИД-эй Латино-американска оронуудай Таһагые Даагша Д. А. Жуков, СССР-эй МИД-эй Протокольно Таһагые Даагша Ф. Ф. Молочков байлсаба.

Этигүүлгын грамотануудые барюулһанайнь һүүлээр Н. М. Шверник г-н Х. Отеротой хөөрэлдэбэ. Хөөрэлдөөндэ В. А. Зорин хабаадаа.

Советскэ Союзай хүдэлмэришэд, тариаашад ба интеллигенци! Арадай ажахын 1950 оной түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэгты!

1950 оной Майн 1-дэ зорюулагдаһан, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй уряанууднаа.

Түрүүшын гектарнууд таригдаба

КУДАРА-СОМОН. (Телефоноор абтаба). Аймагай колхозниггуд ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд тарилгые түргэнөөр, эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, үндэр ургаса куряаха гэһэн уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр эндэ 6 мянган гектар борнойлогдоһон, 1820 гектар газар хахалагдаһан байна юм.

Апрелиин 25-да зарим колхозууд тарилга хэжэ эхилээ. Мүнөө 300 гаран гектарта тарилга хэгдээд байна. Газарай элдүүрилгые гүйсэд дүүргэһэн «Искра Ленина», Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозууд тарилгые эмхитэйгээр захалаа. Түрүүшын үдэрһөө хойшо түрүү колхозниггууд үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилнэд. Жэшээлхэдэ, Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой сеялкэшэн нүхэр Назимов үдэр бүри нормоёо үлүүлэн дүүргэнэ.

Эртын борнойлгын түсэбые үни хада үлүүлэн дүүргэһэн Эхэ-Кударын МТС-эй трактористнууд машинануудаа һаадгүйгөөр ябуулхын түлөө улам эхэ эдэбхитэйгээр тэмсэнэд. Эдэ үдэрнүүдтэ нүхэр Агафоновой бригаднихид илангаяа һайн жэшээ харуулна.

А. Шатунов.

Агротехникын заабаринуудые эбдэнэ

ПЕТРОПАВЛОВКА. **(Телефоноор абтаба).** Сагаан-Усанай машинно-тракторна станци (директорынь нүхэр Заднов) хабарай полевой хүдэлмэридэ муугаар бэлэдхэһэн, тарилгые эмхигүйгөөр унгэрэн байна. Тэрэнэй эсэстэ харьяата колхозуудайнь полинууд дээгүүр тракторнуудай эбдэрхэ, миил байхаа ябадал олон үзэгдэнэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо гурбан трактор хүдэлмэрилхээ аад, мүнөө хурэтэр миил байhаар шахуу. Оройдоо нэгэ тракторынь хүдэлжэ байтараа, үни болонгүй радиаторынь эбдэршоо. Тиихэдэ тракторист үдээ дээрһээ нэгэ колесо тракторынь ошожо мүлижэ байна. Нүгөөдэнь мүнөө хүрэтэр заһабарилагдаагүй байхаа юм. Дурсагаршэ колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ удаа дарьлан бага ургаса абана. Шалтагаанинь юуб гэхэдэ, газарай элдүүрилгые муугаар үнгэргэдэг, агротехническэ заабаринуудые эбдэдэг. Тэдэ, МТС-эй дирекци энээниие хараадаа абангүй, хүсэтэ тракторнуудаа миил байлгадаг заншалаа урдынхишалан үргэлжэлүүлһээр.

Гадна, энэ МТС-эй зарим тракторна бригаданууд тарилгын урда тээхи газар элдүүрилхэдээ агротехническэ заабаринуудые эбдэнэ. Энээндэ баримта болгон нүхэр Норбоевой бригадые харуулая. Энэ бригадын тракторист Каганович нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ тон гүйхэнөөр (6—10 сантиметр) хахалһан байба. Энэ участогынь хахалгада оройдоошье бэлэдхэлгүй байшоо. Нёдондоонойнь һолоомо үшөө хуряагдаагүй байжа, тракторнуудай хүдэлмэридэ һаад хэнэ.

Колхозой тарянажалай бригадын бригадир нүхэр Ачитуев ба правленинн түрүүлэгшэ нүхэр Нинданов гэгшэд тракторна бригадын хахалһан энэ участогые тушаажа абаагүй, мүн шанарынь шалгаагүй байхаа юм. Тэрэшэлэн Сагаан-Усанай МТС-эй участкова агроном нүхэр Воронцова энэ халуун хүдэлмэриин үедэ кабинетдээ һууха байдаг. Тиимэһээ агротехникын заабарие хазагайруулһан энэ баримтые хараа, мэдэшьегүй байба.

Тэрэшэлэн Боргойн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо агротехникын заабаринуудые эбдэлгэн баримта үзэгдэбэ. Эндэ морин плугаар оройдоо 8—10 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалагдаһан байха юм.

Хабарай полевой хүдэлмэринүүдые удааруулхатаяа хамта, агротехникын заабаринуудые эбдэжэ байха гэшэ тэсэшэгүй ябадал мүн. Задынхид энээнһээ тобшолол хэжэ, түргэшэер тохёолдоһон эдэ дутуу һулжаудые дары усадхаха, эхэнүүд талмайнүүдһаа үндэр ургаса хуряахын түлөө шанга тэмсэл хэхэ уялгатай.

А. Будажапов.

Олон станочник-шлифовальщик Федор Майков Ленинай ордентэ ПВЗ-дэ 15 жэлдэ хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Майков Майн урда тээхи мүрысөөндэ хабаадалсажа, үйлэдбэринигөө даалгабарие 300 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Майков паровозой поршениин шлифовые шалгажа байна. **М. Миневэй фото.**

10 бригаданууд мүрысэнэ

Мяха-консервын комбинадай консервнэ заводой хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн дэлгэржэ, ажалай бүтээсэ дээшэлнэ. Тус завод консервнүүдые үйлэдбэрилхэ үлэр бүринигөө графигые 10—15 процентоор үлүүлэн дүүргэнэ.

Хоорондоо мүрысэжэ байһан 10 бригадануудһаа бригадир-стахановка Д. Бурдуковскаягай бригада үйлэдбэриин эрхим жэшээ харуулна Тус бригада мяха хэршэхэ апрель һарынгаа даалгабарие 140 процент дүүргэв. Мүн тэрэшэлэн Александр Распутинай бригада эрхим шанартай консервнүүдые үйлэдбэрилнэ.

Эдэнэр март һарада продукцинигаа өөрынь үнэ сэнгые 3 процентээр доошолуулжа, 97 мянган түхэригэй алмалта хэһэн юм. Апрель һарада заводой хүдэлмэрилэгшэд 100 мянган түхэригэй алмалта хэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Г. Артемов.

Загаһашадай ажал

Байгалай загаһашад Майн 1-ние эрхим бэлэгтэйгээр угтахын түлөө стахановскаар ажалхаа байна.

Кабанскын аймагай «Байкал» гэжэ загаһа баридаг колхозой гэшүүд урда урдынхинаа амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Энэ артель байгаа оной түрүүшын квартал соо мүлыһэн дороһоо загаһа барихa даалгабарие 138 процент дүүргэһэн байгаа. Апрель һарада загаһашан бүхэн дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудаа үлүүлэн дүүргэхын тула бүхы хүсөө элсүүлэ. Тиигэжэ тэдэнэр мүнөө һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэд, хабар-зунай загаһа барилгада эхэхэн бэлэдхэл ябуулжа байна. Загаһашадай байха хамтын гэрнүүдтэ заһабари хэгдэжэ, радиоприемнигууд тодхогдобо.

А. Рыжков.

Үльгэр жэшээ харуулна

Улан-Удын типографиин хүдэлмэрилэгшэд уласхоорондын һайндэр — Майн 1-ние үйлэдбэриин шэнэ амжалтануудаар тэмдэглэхэ зорилго табиһан байгаа. Тиин апрель һарынгаа түсэбые 107 процент дүүргэжэ, ажалайнгаа бүтээсые 2 процентээр дээшэлүүлжэ, бүтээн гаргажа байгаа продукциингаа өөрын үнэ 3 процентээр хямдаруулха, 1—6 классуудта үзэхэ бүрят учебнигүүдые апрель һара соо хэблэн гаргажа дүүргэхэ гэһэн уялгануудаа апрелиин 26-да 103 процент дүүргэв.

Тус коллективэй түрүү стахановецууд нүхэд Ф. Коломеец, И. Попов, М. Горлина, М. Ставская, М. Сибиданова ба бусад удэр бүринигөө нормонуудые 150—200 процент хүрэтэр дүүргэжэ, коллективэйнгээ дунда үльгэр жэшээ харуулна.

Цым. Цыдыпов.

Мухаршэбэрэй механизаторнуудай суглаан

Тээсгэн Мухаршэбэрэй аймагай механизаторнуудай суглаан болоо. 20 гаран механизаторнууд үгэ хэлэжэ, өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүн дүршэлые андалдан абалсаһан ба трактористнууд болон комбайнернуудай хүдэлмэридэ, ажабайдалда һайн услови байгуулхые орголдоогүй МТС-үүдэй ба колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдые эрид шүүмжэлээ.

Суулгын МТС-эй тракторна бригадын эрхим бригадир Бадмажап Шойнзонов иигэжэ хэлэбэ:

—Минии бригада трактор ба прицепной машинануудые эрхим шанартайгаар заһабарилжа, түрүүшын ээлжэндээ дүүргэһэн һэн. Байгша ондо манай бригада условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалгада оруулхада 700-һаа үсөөн бэшэ гектар газар элдүүрилхэ, 10 процент горючи ба түрхихэ тоһо арбилха, элдүүрилһэн газар дээрэһээ га бүрин 90 пүүдһөө бага бэшэ, рекордно участок дээрэһээ га бүрин 20 центнер тарья хуряаха гэһэн уялга абанабди.

—Механизаторнуудай амжалтатаа ажал хадаа ажабайдалай ба хүдэлмэриин һайн условиноо нилээд дулдыдаг,—гэжэ участково механик Клим Мальцев хэлэнэ. —Гэбэшье, колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд механизаторнуудта һайн услови байгуулха тушаа орголдоогүй. Жэшээлхэдэ, нёдондо «Победитель» колхоздо тракторна вагончигой заһабарилагдаагүй дээрэһээ трактористнууд гэртээ ошожо хонодог, иигэжэ тон эхэ саг гээдэг байгаа. Мүн тэрэшэлэн механизаторнуудай нийтын эдеэ хоол буйлуулхада бага анхаралтай хандуулагдадаг. Эдэ бүгэдэ хадаа механизаторнуудай ажалдаа бүтээсые дээшэлүүлхэдэ тойбо болодог байна. Тиимэһээ байгша ондо механизаторнуудай ажабайдалда ехээр анхарал хандуулдаг болохоёнь ВКП(б)-гэй айком ба аймгүйсэдкомдо эрилтэтэйгээр хандаһабди.

Суулгын сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд тушаа шүүмжэлэлтэйгээр Суулгын МТС-эй тракторист нүхэр Ласточкин үгэ хэлэбэ. Тэрэнэй һүүлээр энэ нүхэр байгша сезондо өөрынгөө хахалан соо зөөлэн хахалгада оруулан, 850 гектар газар элдүүрилхэ, 10 процент горючи ба түрхихэ тоһо арбилха гэһэн уялга абаба.

Бүхы механизаторнууд Бичурын тарьяашадай уряае дэмжэн, байгша ондо колхозно полинууд дээрэ үндэр баян ургаса түйлаха гэһэн социалистическэ уялга абаа. Зүблөөнэй һүүлээр механизаторнууд «Горючи, түрхихэ тоһо ба хэрэглэлнүүдые арбилха замууд», «Халаанай нормо дүүргэлгые яагаад хангахаб?», «Газар элдүүрилгэдэхи агротехника», «уласхоорондын байдал» гэһэн темэнүүдээр лекцинүүдые шагнаа.

Д. Цыренов.

СОВЕТСКЭ ГҮРЭНЭЙ УРЬҺАЛАМЖАНУУД

К. МАДАЕВ,
БМАССР-эй финансынуудай Министр.

1946 ондо һунгагшадай суглаан дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо нүхэр Сталин коммунизм байгуулха агуухэ программые тодорхойлһон байна. Энэ программаар засагларгэһэн манай ороной хүдэлмэришэн анги, колхозно тарьяашад ба интеллигенци ажахын ба культурын бүхы һалбаринуудта элитэ ехэ амжалтануудые туйлаа. Дайнай һүүлэй сталинска табанжэлэй дүрбэн жэл соо промышленность, транспорт ба хүдөө ажахы дайнай урдахи хэмжээндэ хүрөөд, тэрэниие холо үлүүлһэн байха юм.

1949 ондо промышленна продукциин өөрын үнэ доошолуулжа дээшэлүүлэгдэһэн түсэб үлүүлэн дүүргэгдэв. Эрьесын мүнгэ зөөри сүлөөлхэ хэрэгтэ һайн үрэ дүнгүүд туйлагдаһан байха юм. Промышленностиин һалбаринууд ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даалгабаринуудаа дүүргэв. Үнгэргэшэ жэлдэ социалистическэ предприятинуудай гол фондынуудые һайнаар хэрэглэхын түлөө шэнэ хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна.

Промышленность ба хүдөө ажахын хүсэтэйгөөр хүгжэжэ дэбжэлгэ хадаа үшөө 1947 ондо мүнгэнэй реформо хэжэ, эдеэ хоолой ба промышленна эд товарнуудта карточкануудые болюулха, нийтын хэрэглэлэй эд бараануудта гүрэнэй единэ доошолуулагдаһан сэн тогтоохо арга советскэ гүрэндэ олгоһон байгаа. Арадай ажахын ба нийтын хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгын саашанхи ургалта, тэрэшэлэн продукциин өөрын үнэ доошолуулха хадаа советскэ правительстводо юумын үнэ уламжаруулха арга олгоо. Дайнай һүүлэй үе соо нийтын хэрэглэлэй эд барааной сэнгые гурбадахин химдаруулһан ябадалһаа манай ороной ажалшан 267 миллиард түхэригэй ашагта хүртөө. Тиихэдэ салин хүлһэнэй, пенси ба стипендиин, хүдөө ажахын продукцнуудай гүрэнэй бэлэдхэлэй сэнгэй хүушан хэбэрээ үлэһэниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Ажалшадай ажана тэнигэлн байдалай ба культурын хэмжээн улам дээшэлүүлхэ тушаа большевистскэ партиин, советскэ правительствын ба нүхэр Сталинай табижа байһан анхарал оролдолгые эдэ бүгэдэ эли тодоор харуулна.

Мүн түхэригэй курсые алтанай базада оруулһан ба тэрэнэй худалдан абаха шадалые саашалан дээшэлүүлһэн ябадал хадаа үмхирэн һалажа байһан капиталистическэ системэһээ социалистическэ системын булюу һайн байһые үшөө дахин гэршэлнэ.

СССР-эй экономикын үзэгдөөгүй түргөөр хүгжэжэ байхада, капиталистическэ оронууд экономическэ кризистэ улам гүнзэгыгөөр орожо байна. Капиталистическэ оронуудта хүдэлмэригүйшүүдэй тоо улам олон болоно, юумын үнэ сэн дээшэлжэ, хүдэлмэришэд ба албахагшадай салин доошоо орожо ба тарьяашадай ажахы угырэжэ байха юм. Капитализмын гол орон—США-да промышленна үйлэдбэрилгэ 1948 оной сентябрьһаа 1949 оной октябрь хүрэтэр 22 процентээр унаа. Мүн Баруун Европын маршаллизованно оронуудай үйлэдбэрилгэ улам задагайран унажа байдаг. Капиталистическэ оронуудай хүдөө ажахы хүндэ хүшэр аграрна кризистэ дайрагдажа, тарилгынь талмай хорожо байдаг.

1950 он—дайнай һүүлэй табанжэлэй һүүлшын жэл болоно Энэниие болзорhоонь урид дүүргэхэ зорилго хадаа арадай ажахын бүхы һалбаринуудтахи резервнүүдые саашадаан элсүүлхые, гүрэнэй бюджедэй үндэһэ һуури дээрэ тэрэнэй олзо доходой шиидхэхы шанартай булаг болоһон социалистическэ накоплениие улам ехэдхэхые эрьнэ. Накоплениин түсэбэй дүүргэлтэһээ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые һаадгүйгөөр финансыровалха дулдыдаха байна. 1946 онһоо 1949 он хүрэтэр гүрэнэй бюджедэй олзо доходууд 325,4 миллиард түхэригһөө 446,0 миллиард түхэриг хүрэтэр, гаргашань 307,5 миллиард түхэригһөө 415,3 миллиард түхэриг хүрэтэр ургаа. Энэ тон ехэ мүнгэ зөөри гол түлэб ажахын ба культурна барилгануудые финансыровалгада зорюулагдана.

Арадай ажахын асари ехэ программые финансыровалгада хэрэгтэй мүнгэ зөөри гүрэнэй бюджедтэ социалистическэ ажахын олзо доходһоо гол түлэб ороно. 1949 оной гүрэнэй бюджедэй олзо доходой 87 процент шахуунь социалистическэ предприятинуудһаа орогшон байгаа.

Арад зонһоо ороһон, түсхайлбал, гүрэнэй урьһаламжаһаа ороһон олзо доход бюджедтэ шухала һуури эзэлжэ, ажахын ба культурна барилгануудые финансыровалгада ехэхэн нэмэри болоно гэнэ.

Советскэ правительствын гаргадаг гүрэнэй урьһаламжанууд ороной экономическэ ба политическэ ажабайдалда ехэ үүргэ дүүргэнэ. Гүрэнэй урьһаламжа захилгаһаа ороһон мүнгэ зөөри ажахын ба культурна барилгануудые эрхилэлгэдэ, манай Эхэ ороной хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ ба хүн зоной ажабайдалые һайжаруулха советскэ правительствоор зорюулагдана.

Харин буржуазна гүрэнүүдэй урьһаламжанууд империалистическэ дайн хэхэ, буржуазинарай олзо нэмэрие ехэ болгохо, арадуудай национальна-сүлөөлэлгын хүдэлөөе дараха, гүрэнэй үри зээли түлэхэ гэхэ мэтын гаргашануудые бүтэлгэдэ зорюулагдана.

Советскэ гүрэн болбол социализмын байгуулалые бэелүүлгэдэ гүрэнэй урьһаламжые үргэнөөр хэрэглэдэг. Энэ хадаа анханда гэхэдэнги, аграрна ба дулдыданги байһан манай ороной түргэн, бэеэ даанхай хүсэтэ индустриальна держава болоһон ябадалда нэгэн шухала туһа нэмэри байгаа.

Сталинска табанжэлэй үедэ түрүүн 10 жэлэй, хожомынь 20 жэлэй болзоортоор гаргаһан манай гүрэнэй урьһаламжанууд гүрэндэ 50 шахуу миллиард түхэриг үгөө. Тэрэ хадаа нэн түрүүн шэнэ техникээр зэбсэглэгдэһэн хэдэн мянган предприятинуудые байгуулгада, хүдөө ажахые механизациһалгада зорюулагдаһан байна.

Советскэ индустриин асари хүсэтэ гигантнууд: Магнитогорско комбинат, Ростсельмаш ба Уралмаштрой, Сталинградска, Харьковско ба Челябинска тракторна заводуудууд, Московско, Горьковско ба Ярославска автомобильна заводууд ба бусадые барилгада гүрэнэй урьһаламжые ороһон ехэ мүнгэ зөөри хэрэглэгдэһэн байгаа. Хэдэн миллион советскэ патриодууд үрьһаламжа захихадаа, гансахан өөрынгөө ажалаар бэшэ, харин өөрынгөө мүнгэ зөөреэр социалистическэ экономикын һуури табижа ба манай Эхэ оронине түрүү, хүсэтэ индустриальна держава болголгодо туһалжа байнабди гэжэ омогтойгоор мэдэрдэг байгаа.

Хоёрдохи сталинска табанжэлэй үедэ гүрэнэй урьһаламжа бюджэдтэ 19 миллиард түхэриг, гурбадахи табанжэлэй гурбан жэл хэхад соо 24,9 миллиард түхэриг үгэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ Советскэ Армиие техникээр ба буу зэбсэгээр хангаха хэрэгтэ советскэ гүрэнэй урьһаламжа ехэ үүргэ дүүргээ. Дайнай үедэ урьһаламжые манай ороной хүн зон түйлай ехэ эдэбхитэйгээр захидаг байгаа. Дайнай жэлнүүдтэ Советскэ Союзай ажалшад гүрэндөө 76 миллиард түхэриг, тайлбарилан хэлэбэл, дайнай урдахи бүхы жэлнүүдтэ соохиһоо нэгэ хахад дахин ехэ зөөри гүрэндөө урьһалһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайниие илалта түгэлдэрөөр дүүргэжэ, манай орон арадайнгаа ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ сталинска түсэбые бэелүүлжэ ороо. Энээниие амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада Советскэ правительство СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ хэдэн урьһаламжануудые дайнай һүүлэй үедэ гаргаа. Тэрэниие советскэ арад нэгэн һаналаар дэмжэн угтадаг, гүрэнэй урьһаламжын тогтоогдоһон хэмжээһээ үлүү гаратар захидаг байгаа.

Дайнай һүүлэй үедэ гүрэнэй урьһаламжаар бюджедтэ 100 миллиардһаа үлүү түхэриг ороо. Гансахан манай БМАССР-эй ажалшад дайнай һүүлэй дурбэн жэл соо 225104 мянган түхэриг гүрэндөө урьһалаа. Тэрэнэй ехэнхи хубинь манай республикын арадай ажахы ба культурые финансыровалгада зарагдаа.

Советскэ гүрэн урьһаламжа гүрэнэй ба арадай интересүүдые гайхамшагтайгаар зохилдуулан тааруулна. Советскэ урьһаламжа арадай ажахые финансыровалха шухала булаг байха зуураа, ажалшадта хубиин материальна ашаг туһа хүргэнэ. Советскэ урьһаламжын эхилһэн 1922 онһоо хойшо 27,5 миллиард, тиин гансахан 1949 он соо 2,5 миллиард түхэригэй шүүбэри тулагдөө. Бурят-Монголой ажалшадта тулагдаһэр шүүбэриин хамжэн таһалгаршагүй ургана. 1949 ондо таданэ 6.682 мянган түхэриг, 1950 оной зүбхэн нэгэдэхи квартал соо 2 миллион 243 мянган түхэригэй шүүбэри тулагдөө. Манай республикын хүдэлмэришэд, албахагшад ба колхозниггууд 50, 25, 10 мянган түхэригэй томо шүүбэринуд тулаһан облигациинууд нөөсэлгын кассануудта олоор асараа. 1950 оной нэгэдэхи квартала Мухаршэбэрэй аймагта 50, 25 ба хоёр 5 мянган түхэригэй шүүбэри туала. Мүн Улан-Удын Городской районой нэгэ 50 мянган, хоёр 25 мянган, гурбан 10 мянган ба гурбан 5 мянган түхэригэй шүүбэринүүд туаба.

Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые бэхижүүлхын тулада советскэ хүнүүд өөһэдынгөө мүнгэн зөөринн хубиие гүрэндөө түйлай ехэ дуратайгаар үгэнэ. Хүдэлмэришэд, тарьяашад, интеллигенци хадаа советскэ гүрэнэй гаргадаг урьһаламжа захилгые өөһэдынгөө гражданска, патриотическэ уялга гэжэ тооломо. Советскэ арадай патриотизм, тэрэнэй культурна хэмжэжэлэй ургалта, советскэ правительство таданэй хизаарүгүйгөөр итгэдэг ба Ленин—Сталинай партида тойбо итгэл нигтаар жагсаһан ябадал хадаа советскэ гүрэнэй урьһаламжын амжалтатайгаар захигдадаг үндэһэ һуури мүн.

Советскэ хүнүүд большевистскэ партиин ба агуухэ вождь нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ дайнай һүүлэй табанжэлэй амжалтатайгаар бэелүүлжэ, коммунистическэ байгуулалтын саашанхи амжалтануудтэ тэшэ этигэлтэйгээр зорижо ябана.

„Б-М. Үнэндэ" бэшэгһэнэй һуулээр

Сельпогой хүдэлмэри гуримшуулагдаа

Закаменай аймпотребсоюзэй правлениин Цакир тосхонхо худалдаа наймаанай хүдэлмэрие хангалтагүйгөөр ябуулхаг тухай «Нүхэр Ильинһээ асуугдана» гэһэн гаршагтай статья «Б. М. Үнэн» газетын энэ оной мартын 15-най номерто толилогдоо һэн.

— Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд тодорхой. Цакирай сельпогой түрүүлэгшэ Цыренжапов тушаалһаа гаргагдаа, хилээмэ муу шанартайгаар баридагайнь түлөө пекарь Бурдуковскийда зэмэ тохогдобо. Мүн сельмагай продавец Балабанов хүдэлмэриһөө гаргагдаа. **Цакирай сельпогой хүдэлмэрие гуримшуулха хэмжээнүүд абтаа, — гэжэ** Бурмонкоопсоюзай правлениин эмхидхэлэй-ревизионно таһагай начальник нүхэр **Андрианов манай редакцида мэдээсэбэ.**

Прыглеев хүдэлмэриһөө гаргагдаа

Манай газетын байгша оной февралиин 19-най номерто «Архинша продавец» гэһэн гаршагтай статья толилогдоо һэн.

— Үлэгшэнэй сельпогой центральна магазинай продавец Прыглеев хүдэлмэриһөө гаргагдаа, — гэжэ Закаменай аймпотребсоюзай правлениһээ мэдээсэбэ.

Хэблэл тараалга һайжаруулха хэмжээнүүд абтаа

ВКП(б)-гэй Кяхтын айкомой секретарь нүхэр Коноваловай мэдээсэһэнэй ёһоор, «Б. М. Үнэн» газетын шүүмжэлэлээр, аймаг дотор большевистскэ хэблэлые тараалгые шангадхаха хэмжээнүүд айкомой эгнэ абтаһан байна.

Арад зоной дунда, илангаяа хүдөө нютагуудта хэблэл тараахa талаар һулаар хүдэлмэрилһэн тушаа ВКП(б)-гэй айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Багадаевта заагдаһан байха юм.

Редакциин эльгээһэн бэшэгээр хэмжээ абтаба

Иволгын аймагай Дээдэ-Иволгын эхин һургуулиин багша Шаблинагай хүдэлмэриин дутуунууд тухай бэшэг «Б М Үнэн» газетын редакцида ерэһэн ба зохихо хэмжээ абхуулхын тула Иволгын аймгүйсэдкомдо эльгээгдэһэн байгаа.

—Бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд тодорхой. Нүхэр Шаблинагай хүдэлмэрие һайжаруулха хэмжээнүүд аймОНО-гэй зүгһөө абтаба,—гэжэ Иволгын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр М. Бессонова манай редакцида мэдээсэбэ.

Хубиин ба коллективнэ огород тарилга тухай

Бурят-Монголой профсоюзуудай Областной Совеҙэй президиум болбол 1950 ондо хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай хубиин ба коллективнэ огород тарилга тухай асуудалые hаяхан хаража үзэбэ.

1949 он соо хубиин ба коллективнэ огород тарилгые хүгжөөхэ ябадалда зарим нэгэн амжалтанууд туйлагдаа гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Республика дотор үнгэрэгшэ жэлдэ 83 мянган хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад огород таряа. Тэдэнэр 43 мянган тонно хартаабха ба овощь суглуулжа абаhан байна.

Энэ шухала хэрэгтэ профсоюзна организацинууд эршэмтэйгээр хабаадалсана. Гэбэшье, энээндэ хайша хэрэгээр хандадаг организацинууд бии. Жэшээлбэл, эхин ба дунда hургуулинуудай, финансово-банковска хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай обкомууд тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилөө.

Профсоюзуудай Областной Соведэй президиум болбол 1950 ондо хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай хубиин ба коллективнэ огород тарилгые бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ hайн шанартайгаар, болзор соонь үнгэргэхэ тушаа дэлгэрэнгы тогтоол гаргаба. Профсоюзна организацинууд хадаа хубиин ба коллективнэ огород тарилгада үргэн олониитэ ажалшадые хабаадуулалсаха ёhотой. Мүн үндэр баян ургаса хуряажа абахын тула агротехническэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ ба огород таригшадай hайн шанартай үрhэ олохо ябадалда туhа хүргэхэ зэргэтэй.

Үндэр ургаса хуряажа абадаг түрүү коллективүүдэй ба огородниггуудай дүй дүршэл тухай ойлгуулламжын хүдэлмэрииe ажалшадай дунда ябуулха шухала. Огород таригшадай дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ ёhотой гэжэ тус тогтоол соо заагдана.

Н. Тюрнев.

МТС-эй hуурининие ногооруулга

Үнгэрэгшэ оной хабар ба намар Бичурын МТС-эй механизаторнууд станциингаа hуурин шадар 0,6 гектар талмай дээрэ модо hуулгаhан байна. Тэндэ яблони, вишни, крыжовник, мойhон ба уляангир гэхэ мэтэ модод, хамта 3290 эшэ таригдаhан байха юм.

Тэдэ мододынь харууhа hайнтай байhан дээрэhээ үбэлэй үедэ гэмтээгдэнгүй байжа, мүнөө сагай дулаархалаар гүлгэлэн буурсаглажа эхилээ.

МТС-эй механизаторнууд энэ жэлдэ садаа үшөө хахад гектараар үргэдхэжэ, үрэ жэмэстэ мододые олоор hуулгаха ба садайнгаа захаар мойhо болон уляангир тариха гэжэ шиидэhэн байна. Тэрэшэлэн МТС-эй хүдэлмэришэдэй поселок ногооруулагдаха юм.

А. Шулунов.

Тобшо hонинууд

◆ **Шэнэ hургуули баригдахань.** Мухаршэбэрэй аймагай Бар нютагтахи эхин hургуулиин дэргэдэ hургуулиин шэнэ байшан баригдахань. Мүн эндэ багшанарай байра баригдаха юм.

◆ **Үндэр ургасын түлөө.** Кяхтын аймагай Усть-Киранай сомоной «Большевик» колхозой гэшүүд Пещанка голые хаажа, 170 гектар таряанай талмай уhалхань.

◆ **hургуулида түлеэ бэлэдхэбэ.** Хоринын аймагай Анаагай сомоной Ждановай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд воскресник эмхидхэжэ, нэгэ үдэр соо 51 кубометр түлеэ бэлэдхээд, колхозойнгоо дэргэдэхи hургуулида тушааба.

◆ **Эрхим дархан.** Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой гүмэршэ дархан нүхэр Кобылкин гэгшын колхозойнгоо ажахын зэр зэмсэгүүдые шанар hайнтайгаар заhабарилжа дүүргэhэнэйнь түлөө колхозойнь правлени тэрээндэ 500 түхэриг шан барюулба.

◆ **Циркульна хюрөө тодхобо.** Яруунын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз циркульна хюрөө абажа тодхобо. Тэрэнь газогенераторна моторой хүсөөр хүдэлгэгдэхэ байна.

◆ **Бактериологическа лаборатори.** Хэжэнгын аймагай ветлечебница бактериологическа лаборатори нээбэ. Эндэ малай шуhа шэнжэлжэ, үбэшыень тодорхойлхо байна.

◆ **Студентнэрэй столово.** hаяхан Бурмонторгын Кяхтадахи таhаг студентнэрэй столово нээбэ.

◆ **Колхознигууд шэнэ мэргэжэл шудална.** Яруунын аймагай колхозно hургуулиин дэргэдэ колхозуудай 12 хонишод электрическэ аргаар хони хайшалха мэргэжэлые шудалжа гараба.

Тус аймагай 3 колхозууд электричествээр хони хайшалха агрегадуудые абанхай.

◆ **70 кубометр түлеэ бэлдэбэ.** Хоринын дунда hургуулиин hурагшадай түрэлхид hургуулидаа түлеэ бэлдэхэ воскресник эмхидхэжэ, энээндэ 40 хүн хабаадалсаба. Тэдэнэр нэгэ үдэр соо 70 кубометр түлеэ бэлдэhэн байна.

◆ **Колхозно шэнэ барилганууд.** Мухаршэбэрэй аймагай «Улаан-Туяа» колхоз хурьгадай байха ехэ байра барижа байна. Мүн кузница ба бани баригдахань.

Чехословацка республикын ба Монгол арадай республикын хоорондо дипломатическа харилсаануудые тогтоолго

ГААГА, апрелиин 26. (ТАСС). Чехословацка республикын правительство ба Монгол арадай республикын правительство хадаа тус хоёр оронуудай хоорондо дипломатическа харилсаануудые тогтоохо гэжэ шиидэбэ.

Энэ асуудал тушаа Монгол арадай республикын правительствын шиидхэбэри тухай мэдээсэлые Монгол арадай республикаhаа Москвада байгаа посол Н. Идамжаб 1950 оной апрелиин 11-нэй ното соо дамжуулба. Тэрэ нотонь Москвадахи чехословацка посольстводо барюулагдаа.

1950 оной апрелиин 25-да премьер-министрын орлогшо ба гадаадын хэрэгүүдэй министр Широкий правительствын даалгабаряар Монгол арадай республикаhаа Москвада байгаа посолдо мэдээсэхэдээ, Чехословацка республикын правительство Монгол арадай республикын правительствын дурадхалые амаршална гэбэ.

Эб найрамдалай түлөө болгарска ажалшадай тэмсэл

СОФИЯ, апрелиин 25. (ТАСС). Болгарска телеграфна агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, атомна зэбсэгые үгэ дуутүйгөөр хорихо тухай эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй уряада гар табилга Болгарида ажалшадай үзэгдөөгүй дэбжэлтын оршон байдалда үнгэржэ байна.

Эб найрамдал хамгаалха шэнэ комитедүүд городууд ба тосхонуудта, предприятинууд дээрэ байгуулагдана. Ажалшадай суглаанууд дээрэ Саг үргэлжын комитедэй уряа зүбшэн хэлсэгдэнэ. Эб найрамдал хамгаалха ябадалтай холбоотой ба атомна зэбсэг хорихо дурадхалтай холбоотой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаhан 3.011 суглаанууд гансахан Софияда апрелиин 20 хүрэтэр болобо. Тэдээн дээрэ 61.187 хүн суглараа.

Венгридэ эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн ургана

БУДАПЕШТ, апрелиин 26. (ТАСС). Венгерскэ журналистнуудай союз эб найрамдал хамгаалха хүдэлөөндэ нэгэдэбэ. Үргэн олониитын дунда эб найрамдалай хэрэгые тараан дэлгэрүүлгэ хадаа журналистнуудай үүргэнь мүн гэжэ тус союзай уряа соо хэлэгдэнэ.

Венгриин заводууд дээрэ, эмхи зургаануудта, hургуулинуудта эб найрамдалай комитедүүд хаа хаанагүй байгуулагдана. Жэшээлхэдэ, Будапештын наймадахи райондо эб найрамдалай 200 комитедүүд тоологдоно.

Болгариин арадай республикын ба Болгарска коммунистическэ партиин ЦК-гэй тогтоол

СОФИЯ, апрелиин 26. (ТАСС). Гүрэнэй уялгата тушаалгаар орооhо бэлэдхэлые ба сүлөөтэйгөөр худалдан абалгые амжалтатайгаар дүүргэгдэhэн ябадалые хараадаа абажа ба тус гүрэн ороохоной нилээд ехэ запастай байhаниие тэрэшэлэн хараадаа абажа, Министрнүүдэй Совет ба Болгарска коммунистическэ партиин Центральна Комитет хүн зониие нормын талхаар хангахаhаа гадуур 1950 оной апрелиин 29-hөө хойшо София, Пловдив ба Сталин городуудта хилээмэ сүлөөтэйгөөр худалдалга эмхидхэхые ба тэрэшэлэн ондоо 35 городуудта хилээмэ сүлөөтэйгөөр худалдалга зүбшөөрхыень дотоодын худалдаа наймаанай министерствые уялгалба.

Сүлөөтэйгөөр худалдагдаха килограмм хилээмэнэй сэн 25 левээр химдараа.

Триестын сүлөөтэ территориин компартиин секретариин мэдүүлгэ

РИМ, апрелиин 25. (ТАСС). «Паэзе сера» газетэ Триестын сүлөөтэ территориин коммунистическэ партиин секретарь Витторио Видали гэгшын мэдүүлгые толилобо. Сүлөөтэ территори дээрэ болоhон байдалые хамааран, Видали иигэжэ мэдүүлбэ:

«Де Гаспери, Сфорц, англичанинууд ба американецуудай хоорондо зүбшөөгдэhэн hунгалтын урда тээхи уялгануудаар мэхэлэгдээд, Триестдэ бүгэдөөрөө hанаагаа амараа. Триестын хүн зон атлантическа пакт ба Маршаллай түсэбтэ баагаар татан уруулагдаа.

Дай бэлэдхэхэ американска политикын юрэнхы hанал бодолынь Европодо хоёр гол линеэр: нэгэн талаhаа — атлантическа пактаар ба нүгөө талаhаа Дундада далайн пактаар бэелүүлэгдэнэ; Рим ба Анкара, Рим ба Афины, Афины ба Анкара хадаа баталагдаhан хэлсээнүүдээр хоорондоо холбогдоо.

Дундада далайн антисоветскэ фронтые нэмээхын тула Белград ба Афины, Белград ба Римэй хоорондо хэлсээнүүд дутуу байгаа. Тито хадаа Венизелосые холодхохо тухай американецуудhаа эрижэ, гречэскэ ондоо правительствотай хэлсээнүүдые эхилхээр бэлэн байhан тухайгаа мэдүүлбэ. Американецууд Венизелосые зайлуулжа ба Титын хүсэhэн правительствые байгуулжа, Титын эрилтые хангаа. Белград ба Афинын хоорондо хэлсээнүүдэй болохоор байгаа тухай мэдээсэлнүүд ороод байна.

Энэ байдалhаа гараха арга боломжонь юуб гэхэдэ, Эбэй Договор бэелүүлгэ болоно гэжэ би этигэнэб» гэжэ Видали түгэсхэлдөө хэлэбэ.

Венгерскэ арадай республикын президиумэй түрүүлэгшын тушаалhаа Арпад Сакашич гараба

БУДАПЕШТ, апрелиин 26. (ТАСС). Мүнөөдэрэй бүхы газетэнүүд Венгерскэ телеграфна агентствын иимэ мэдээсэл толилоо:

Арпад Сакашич Венгерскэ арадай республикын гүрэнэй суглаанай түрүүлэгшэдэ иимэ бэшэг ябуулаа:

«Будапешт. Венгерскэ арадай республикын гүрэнэй суглаанай түрүүлэгшэ г-н Лайош Драхошта.

Бэеынгээ элүүр мэндын байдалаар, Венгерскэ арадай республикын Президиумэй түрүүлэгшын тушаалhаа арсанаб гэжэ мэдээсэнэб.

Арпад Сакашич.

Будапешт. 1950 оной апрелиин 24».

Гэхэтэй хамта газетэнүүд иимэ мэдээсэл толилбо:

Апрелиин 25-да болоhон заседани дээрээ Венгерскэ арадай фронтын национальна соведэй президиум Арпад Сакашичын тушаалhаа гаралга тухай асуудалые зүбшэн хэлсэhэн ба Венгерскэ арадай республикын президиумэй түрүүлэгшээр гадаадын худалдаа наймаанай министр Шандор Ронаие томилхые гүрэнэй суглаанда дурадхаха гэжэ шиидэбэ.

Гадаадын худалдаа наймаанай министр Шандор Ронаи хадаа Венгерскэ ажалшадай партиин Центральна Комитедэй ба Политбюрогой гэшүүн юм. Мэргэжэлээрээ —барилгын хүдэлмэришэн, 1911 онhоо хойшо хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ хабаадалсаа. Тус оронoй сүлөөрhэнэй hүүлээр, социал-демократическа партиин центральна хүтэлбэриин гэшүүн байжа, 1945 оной июльдэ министр болоhон ба тэрэ сагhаа хойшо правительствын гэшүүн.

Черчилль Иден хоёр Бевинтэй уулзахань

ЛОНДОН, апрелиин 25. (ТАСС). США, Англи ба Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Лондондо болохо зүблөөнэй урда тээ Англиин гадаадын политика тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхын тула Бевинтэй Черчилль ба Иден хоёр уулзаха ёhотой юм гэhэн мэдээсэлые шэнжэлэн, «Дейли Уоркер» газетын дипломатическа шэнжэлэгшэ иигэжэ бэшэнэ: «Энээнhээ хойшо Эттлиин правительство хадаа гадаада асуудалнуудай талаар консерваторнуудтай эблэрхэ политика ябуулжа, хоёр партинуудай ударидагшадай хоорондо зүблөөнүүдые үргэлжэ эмхидхэхэ байна».

Ч. НАМЖИЛОВ

БАЙГААЛИИН ЭЗЭН

«Бидэнэр байгаалиhаа хайра үршөөл хүлеэхэ ёhогүйбди, тэрэчиие гартаа абаха—манай зорилго».
И. В. Мичурин.

Аюулта дайн соо
фашизмы дараалди.
Аймшагтай бэшэл
ган гасуурай зан:
Арадайм хүсэтэ
Сталинска гварди
Аайма элhы руу
хам ороол добтолон.

Талы шэнэлхэ
бригада ажалдаа:
Таримал сад
ээлэ татаа жэрылдэн,
Танк бэшэ,
тракторнууд hубарилдаа.
Рейхстаг эзэлhэн
солдат түрүүшынхидэнь.

..:Номгон үглөө.
Хоноhон манан хөөрэн,
Ногоон зүлгын
нюрган дээгүүр тэмтэрээ.
Нуурай уhан
нарай хүүхэйн нюдэндэл...
Нойроо сэлмээн,
шэртэн байнал талаяа.

Зөөлэн hэбшээн
хурын үүлы дугшуулан,
Зөөдэл шэнгеэр
хүбэн ашаа зүдхэнэл.
Зэргэлээ тополь
эбтэй, жэгдээр шууян,
Зугаа татаа
набша торгон зүүдхэлынь.

Ногоон ханаар
хүрээлээтэй.
зоргондоо
hайган надхана
далай баян таряалан.
«Найр түрын
баярай хурим ойротоо,
Намай хуряагты!»
гэhэндэл уряалан.

Тарган шаргал
алтан залаань намилзан,
Тугтал адляар
даллан байхань урматай.
«Таанар эзэдэйм
агуу ехэ ажал
Тала дайдаа
шэнэдхээл» гэhэн омогтой.

Зайдан губиин
элhэн сагаан үбсүүн дээр
Зайгуул hалхин
халуу сорьён байдаг hэн...
Зэрлиг байгаали
советскэ хүндэ диилдэн,
Зүүдэн шэнгеэр
сэсэглэн байнал Мүнөөдэр.

Зоотехническэ барилганууд

Нийтын ашаг шэмэтэ малажал үсхэбэрилхэ гурбан жэлэй түсэбые бэелүүлхэ зорилгоор Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Кабанск) колхознигууд зоотехническэ барилгануудые hайнаар эрхилнэ.

Энэ жэлдэ тус колхоз моринoй, тугалай байрануудые, мүн малшадай байра барихаар хараалаад, тэрэнээ бэелүүлжэ захалаа. Мүнөө барилгануудта хэрэглэгдэхэ модо тусхай бригада шэрэжэ байна.

СПЕЦИАЛИСТЫН ЗҮБШЭЛ

Гранулированна үтэгжүүлгэ бэлэдхэхэ ба хэрэглэхэ тухай

hүүлэй үе болотор минеральна үтэгжүүлгэнүүд, илангаяа суперфосфат тооhон шэнги бутархай жэжээр хүрьhэндэ оруулагдадаг байгаа. Иигэжэ суперфосфат соо бии байhан фосфорой (фосфоритна кислота) оройдоо 10—20 процентыень ургамалнууд хэрэглэдэг байhан юм. Үлэгшэ ехэ хэмжээнэй фосфорынь хайлахагүй формодоо орожо, ургамалнууд тэрээнhээ тэжээл абажа шададаггүй, зарим фосфорынь угаагдажа, оройдоошье үгы болошодог байгаа.

Тиимэhээ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, түрүүшын ээлжээндэ суперфосфадые гамтайгаар ба ашагтайгаар хэрэглэхын зорилгоор тэрэниие гранулнууд (ороohон шэнги монсогорнууд) болгожо гү, али суперфосфат ба нютагай үтэгжүүлгэнүүдые холижо, мүн лэ гранул болгоод, үтэгжүүлгэдэ хэрэглэхэ шухала гэжэ академик Т. Д. Лысенко зааhан байна. Иимэ суперфосфадай фосфор багаар угаагдадаг ба ургамалай абахада бэлэн болодог юм. Хүрьhэндэ оруулагдаhан гранулнууд удаанаар хайлаха зуураа, ургамалай залуу зүлгэнүүдые удаанаар тэжээжэ, культурануудай ургасые дээшэлүүлдэг байна.

Колхозууд, совхозууд ба научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай нолинууд дээрэ хэгдэhэн туршалганууд хадаа үрhэнтэй хамта таригдаhан суперфосфадай нэгэ центнер гранулированна үтэгжүүлгэ болбол юрын суперфосфадта орходоо таряанай ургасые 4—5 дахинаар дээшэлүүлдэг гэжэ харуулаа.

Гранулированна үтэгжүүлгэ үшөө үрhэнтэй нэгэ доро рядовой сеялкээр таригдадагаараа үлүү hайн юм. Энэ үтэгжүүлгые манай ороной тукова промышленность бэлэдхэдэг байна. Гэбэшье, суперфосфат ба нютагай үтэгжүүлгэ хоёрые холижо, гранулированна үтэгжүүлгэ нютаг дээрээ бэлэдхэжэ болохо байна. Нютаг дээрэ бүйлуулагдаhан гранулированна үтэгжүүлгэ хадаа заводто бэлэдхэгдэhэнhээ дутуу бэшэ шанартай байдаг гэжэ дүй дүршэл дээрэhээ мэдэгдэнхэй.

Нютагай ба минеральна үтэгжүүлгэ хоёрые бүйлуулан, гранулированна үтэгжүүлгэ бэлэдхэхын тула доро дурсагдагша хүдэлмэринүүд хэгдэхэ ёhотой:

1. Нютагай үтэгжүүлгэ бэлэдхэлгэ (үйрүүлгэ ба hагшалга).
2. Нютагай үтэгжүүлгые суперфосфадтай холилго ба холисые норголго.
3. Холисые мухарюулан монсогойруулга.
4. Гранулнуудые хатаалга.

Гранулированна үтэгжүүлгэ бэлэдхэхын тула шубуунай, хониной аргал, парниково ба үхэрэй наг шэбхэ хэрэглэгдэхэ байна. Эдэ үтэгжүүлгэнүүдые үйрүүлжэ, 5—8 миллиметрын хэмжээнэй нүхэнүүдтэй hагшуураар hагшаха ёhотой юм. Хэрбээ нютагай үтэгжүүлгэнүүдэй шиигтэйшэг байгаа хадань, тэрэниие уридшалан хатааха хэрэгтэй.

Үйрүүлэгдэhэн ба hагшагдаhан нютагай үтэгжүүлгэнүүд палааха дээрэ 4—5 сантиметр зузаантайгаар адхагдаха байна. Дээрэhээнь 3—5 миллиметр нүхэтэй hагшуураар hагшагдаhан суперфосфадые 7—8 гү, али 3—4 ведро нютагай үтэгжүүлгэдэ нэгэ ведро хэмжээтэйгээр адхаха ёhотой. Эдэ бүгэдые тармууураар hайтар худхаhанай hүүлээр уhаар гү, али шэбхын шүүhээр жэгдэ норгохо ба худхаха хэрэгтэй. Норгогдоhон холисые бажуухада хургануудай забhараар шииг нойтон гарабашье, газарта дуhахагүй байхаар норгогдохо байна.

Холисые гранулировалха гэхэ гү, мухарюулан монсогойруулхын тула эрьюулэгдэдэг түмэр гү, али модон бочко соо дүрбэнэйнь нэгэ хубиие эзэлхэ хэмжээтэйгээр хэдэг юм. Тиин бочкые минутада 40—60-hаа олон бэшэ эрьюулхэ ба байд гэдэ лэ, илангаяа түрүүшын 10—15 эрьюулгын үедэ холисын ямараар монсогойржо байhаниие хаража байха шухала.

Хэрбээ холисын шэниисын ороohонhоо багануудаар монсогойроо hаань, уhаниинь багадаа гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй. Тиимэ байхадань, бочко соо шэнэ порци хэхэдээ тэрэниие нэмээжэ норгохо хэрэгтэй болоно. Хэрбээ холисын хэм гадна ехээр норгогдоhон байхада үлүү томо гранулнууд гарадаг юм. Энэ ушарта бочко соо 2—3 адха хатаагдаhан ба үйрүүлэгдэhэн нютагай үтэгжүүлгэ нэмэжэ хэгдэхэ байна.

Холисын тааруулагдажа норгогдоhон байгаа hаа, гранулировани 10 минута соо дүүргэгдэхэ зэргэтэй. 8 часай турша соо 2 хүдэлмэришэн 10—12 центнер нойтон, 5—6 центнер хуурай гранулнуудые (бэлэдхэлгын хүдэлмэринүүдые оруулалсангүй) бэлэдхэхэ байна. Хэрбээ ехэ бочко хэрэглэжэ, тэрэниие механическа хүсөөр эрьюулдэг байгаа hаа, ажалайнь бүтээсэ улам ехэ байха зэргэтэй.

Хоёрдохи бүри простой арга гэбэл, hайнаар бүйлуулагдаhан ба норгогдоhон холисые палааха дээрэ 4—5 сантиметр зузаантайгаар адхажа, гранулнуудай бии болторынь ута шүдэтэй модон тармууураар худхаха ёhотой юм. Гранулировани 10—15 минута соо дүүргэгдэдэг. Энэ аргаар нэгэ часай турша соо гурбан хүн 2 центнер нойтон гранулнуудые бэлэдхэхэ байна.

Нойтон гранулнуудые наратай үдэр наран сушилка гү, али ток дээрэ хатаахада болоно. Тэрэнэй тула гранулнууд 2—3 сантиметр зузаантайгаар адхагдана. Тармуураар саг үргэлжэ худхагдаха байха ёhотой. Гранулнуудай бүхэжэхэдэ (арай гэжэ бутаруулагдадаг болоходонь) хатаалгые болюулха хэрэгтэй. Сеялкэ дотор үйрэхэгүйн тулада үрhэнтэй хамта таригдаха гранулнуудые бүри шангаар хатааха шухала. Бүрхэг үдэр гранулнуудые hарабша, сарай доро хатаахада болоно.

Гранулированна үтэгжүүлгэ хэхын тула суперфосфадай үгы байгаа хадань, үнэhэн, эhээгдэhэн наг шэбхэ ба шубуунай гү, али үхэрэй аргал гэхэ мэтые холижо, иимэ үтэгжүүлгэ бэлэдхэхэдэ болохо юм. Тэрэ зорилгоор нэгэ ведро үхэрэй гү, али шубуунай аргалда наг шэбхын нэгэ ведро шүүhэн хэгдэхэ зэргэтэй. Хэрбээ наг шэбхын шүүhэнэй үгы байгаа hаань, уhанда холиходо болохо. Тиин энэ холисо корыто соо гү, али нүхэн соо хэгдэжэ, hайтар худхагдаха ёhотой. Эhээгдэhэн наг шэбхэ үнэhэн хоёрые hайтар hагшаhанай hүүлээр холихо хэрэгтэй. Нэгэ ведро наг шэбхэдэ нэгэ ведроhоо ехэ бэшэ үнэhэ холиhоной hүүлээр ток соо нэгэ метр үргэнтэйгөөр, 6—8 сантиметр зузаантайгаар дэлгээжэ, үхэрэй аргалай шүүhээр норгохо ба тармуураар каша шэнги болоторынь худхаха хэрэгтэй. Дээрэнь хэдэн удаа үнэhэ адхажа, дахин дахин худхаха шухала. Тиин холисынгоо монсогойржо эхилхэдэнь (эхилhээр 10—15 минута үнгэрөөд байхада) гранулировани хэжэ захалдаг юм.

Гранулированна үтэгжүүлгые тракторна гү, али морин сеялкээр үрhэнтэй хамта тариха хэрэгтэй. Тэрэнэй тула үрhэн үтэгжүүлгэ хоёрые холижо, hайтар худхадаг юм. Гектар бүридэ тоогтоогдоhон нормоор үрhэ ба үтэгжүүлгэ тарихаар сеялкын тарилгын аппарат тодхогдохо ёhотой. Ядахын сагта тарилгынь аппарадые дээдэ зурлааданы табиха гү, али «овёсой» шестерна хэрэглэхэ байна. Тарилгын үдэрэй hүүлээр сеялкые үтэгжүүлгын үлэгдэлнүүдhээ сэбэрлэжэ байха, бүхы тарилгын дүүрэhэнэй hүүлээр сеялкые угааха ба тоhодохо хэрэгтэй.

Тиихэдээ гранулированна үтэгжүүлгые бүрхэг үдэр тарижа болохогүй, юундэб гэхэдэ, шииг нойтонhоо гранулнууд эблэржэ, сеялкын тарилгын аппарадые хаажа болодог байна. Гранулированна үтэгжүүлгые хахалалга, тарилгын урда тээхи культиваци доро, мүн ургасада нэмэлтэ тэжээл болгон, гараар хаяхада болохо. Тэрэнэй нормо гектар бүридэ 2—3 центнер байха ёhотой.

Ороohото, тоhото культурануудай, ногоонуудай үрhэнүүдтэй хамта тарихада тэрэнэй нормо гектар бүридэ 50—100 килограмм байха зэргэтэй. Үрhэнтэй хамта таригдаха гранулнуудай хэмжээн 2—4 миллиметрhээ (шэниисын ороohонhоо) ехэ байха ёhогүй. Плуг, культиватор доро томонууд (горохын шэнээн) гранулнуудые сасахада болоно.

Гранулированна үтэгжүүлгэ бэлэдхэлгын техникэ тон хилбар юм. Тиимэhээ колхоз бүхэн дээрэ дурсагдагша аргануудаар энэ үтэгжүүлгые элбэг ехээр бэлэдхэжэ, үргэнөөр хэрэглэжэ шадаха байна.

В. Мамилов, агроном.

Харюусалгатай редактор
Д. Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОН УУД: отв. редактор—23; АТС—1-80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3-23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4-52; пропаганды и агитации—7-85; сельского хозяйства, промышленности и транспорта—6-84; переводов—3-23; писем трудящихся и информации—6-84 (2 зв.); объявлений 2-64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02287. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000